

Der henvises i øvrigt til de bemærkninger, som ledsager lovforslaget.

Den første sag på dagsordenen var:

83. møde

Torsdag den 30. marts 1978 kl. 11.00

Dagsorden:

1) Forespørgsel til undervisningsministeren:

Forespørgsel af Steen Folke (VS) og Waldorff (VS).

(Forespørgsel nr XVIII).

2) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om meritoverførsel [af Bertel Haarder (V) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 68).

3) Første behandling af:

Forslag til lov om fritidsundervisning m.v. [af Svend Erik Hovmand (V) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 202).

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Medlemmer af folketinget Svend Andersen (Rosk. a.) (FP), Dohrmann (FP), Erlendsson (FP), Maisted (FP) og Poulsgaard (FP) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Privat dagpleje).

(Lovforslag nr. L 217).

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Svend Andersen (Rosk. a.) (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg herved tillade mig at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Privat dagpleje).

(Lovforslag nr. L 217).

1) Forespørgsel til undervisningsministeren:

Forespørgsel af Steen Folke (VS) og Waldorff (VS):

»Hvad kan ministeren oplyse om regeringens planer for løsning af problemerne i folkeskolen?«

(Forespørgsel nr. XVIII. Anmeldt 28/2 78. Fremme af foresp. vedt. 3/3 78).

Formanden:

Taletiden er aftalt til 15 minutter i første omgang og 5 minutter i anden omgang for ordførere. For andre medlemmer er taletiden 5 minutter.

Forhandling

Steen Folke (VS):

Det er snart tre år siden, folkeskoleloven blev vedtaget. Siden dengang har der været ikke mindre end to store folketingsdebatter om noget så væsentligt som karakterskalaen i folkeskolen. Endvidere har forskellige borgerlige partier fremsat en række forslag om ændring af forskellige paragraffer i folkeskoleloven, men nogen samlet debat om folkeskolen har der ikke været siden lovens vedtagelse.

VS har stillet denne forespørgsel, fordi vi mener, det er på tide at få en generel debat om problemerne i folkeskolen. Vores udgangspunkt er altså, at der er problemer. Så langt har de reaktionære politikere ret, som har gennemført et felttog mod folkeskolen. Men problemernes art forstår disse politikere ikke, og deres forslag til løsning vil blot gøre problemerne værre. Det er på tide, mener vi, at der også på Christiansborg indledes en modoffensiv mod dette reaktionære felttog. Det klares ikke ved at bedyre, at der skam ingen problemer er, og at alt er ved det bedste, når masser af elever, forældre og lærere dagligt oplever problemerne. Det er nødvendigt med gennemgribende reformer for at give alle elever mulighed for at få et reelt udbytte og glæde af skolegangen.

[Steen Folke]

I en pressemeddelelse, som ministeren og alle ordførerne har fået for snart længe siden, har vi opregnet 10 ting, der efter VS' opfattelse er galt med folkeskolen:

1. Skolens isolation i forhold til det omgivende samfund. Skolen fungerer i høj grad som en ghetto. Besøg i det omgivende samfunds virkelighed indgår kun i yderst begrænset omfang i undervisningen.

2. Undervisningens teoretiske slagside. Det er de bogligt-teoretiske fag, der ganske dominerer undervisningen. De få praktiske fag fungerer nærmest som hobbybeskæftigelse, og der er ingen sammenhæng mellem den teoretiske og den praktiske undervisning.

3. Undervisningens opsplittede og usammenhængende karakter. I virkeligheden hænger tingene sammen, men i skolen splittes de op i en endeløs række af usammenhængende fag. Dette forværres af den skemaopdelte hverdag, hvor 45 minutter af ét fag afløses af 45 minutter af noget helt andet.

4. Den ensidige borgerlige påvirkning. Tvært imod påstandene om venstreorienteret indoktrinering er realiteten, at børnene i skolen udsættes for en massiv borgerlig påvirkning.

5. Karakter- og eksamensræset. Især i folkeskolens ældste klasser foregår der et ødelæggende karakter- og eksamensræs.

6. Niveaudelingen. Tillige med karakterer og prøver bidrager niveaudelingen i de ældre klasser til at opretholde skolens funktion som sorteringsanstalt. Sorteringen afspejler i høj grad børnenes klasse-mæssige og sociale udgangspunkt, og den er med til at opretholde klassesamfundet.

7. Tilvalgsordningens elendighed. Også tilvalgsordningen bidrager til den sociale sortering. Efter at timeloftet blev hævet, kan eliten vælge 34 ugentlige timer, mens andre nøjes med de obligatoriske 24.

8. De alt for høje klassekvotienter. Klassekvotienter på op til 28 er ødelæggende for undervisningen.

9. Overbelastningen af lærerne. Lærernes arbejdsbyrde er alt for stor til, at det er muligt at præstere en forsvarlig, endsige inspirerende undervisning.

10. For ringe elev- og forældreindflydelse. Også efter den nylig vedtagne skolestyrelseslov har elever og forældre alt for lidt indflydelse. Skolenævnenes repræsentative demokrati bliver meget let et skindemokrati. Ele-

499 Ft

vernes reelle indflydelse på skolens hverdag er i virkeligheden utroligt ringe.

Der kunne nævnes andre problemer end de her opregnede, men jeg foreslår, at debatten i dag kommer til at dreje sig om nogle af disse problemer; vi kan naturligvis ikke nå at debattere dem alle.

Lad mig til sidst sige, at VS ikke agter at komme med dagsordensforslag under debatten. Efter vores mening ville det ikke være nogen skade til at gennemføre en forespørgselsdebat uden det sædvanlige dagsordensræs, men det er vi naturligvis ikke herre over.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

I den meddelelse, som hr. Steen Folke på sit partis vegne den 27. februar har sendt til pressen i anledning af venstresocialisternes forespørgsel til mig om, hvad jeg kan oplyse om regeringens planer for løsning af problemerne i folkeskolen, hedder det bl. a.:

»Ved at stille forespørgslen på nuværende tidspunkt opnår vi, at den kommer på dagsordenen efter kommunevalget, men inden valgene til skolenævn og skolekommissioner. Vi har valgt tidspunktet efter kommunevalget for at undgå beskyldninger om stemmefiske-ri.«

Dersom man nu, idet man betragter denne formulering, slutter modsætningsvis – og det vil jeg tillade mig at gøre – så må der hos partiet venstresocialisterne ligge nogle forestillinger om, at hvis man ikke så uegennyttigt havde sørget for at få forespørgselsdebatten placeret efter kommunevalget, så ville resultatet af debatten have medført, at partiet havde haft en større fremgang ved dette valg, end det blev tilfældet. Der må altså hos venstresocialisterne ligge nogle meget præcise forventninger til resultatet af debatten.

Man kan her gætte på, at disse forventninger også har kalkuleret med, at jeg ikke ville være i stand til at besvare det stillede spørgsmål på en måde, som venstresocialisterne kunne erklære sig tilfredse med. Hvis dette er tilfældet, kan jeg dårlig forestille mig, at jeg på dette punkt vil komme til at skuffe forventningerne.

Jeg kunne for så vidt godt gøre mit indlæg her ganske kort. Alligevel finder jeg det rimeligt, også af hensyn til andre end forespørgerne, at gå ind på nogle af de forhold,

[Undervisningsministeren]

som disse i en ny pressemeddelelse af den 1. marts har opregnet som deres opfattelse af, hvad der er folkeskolens problemer. Men det er naturligvis ikke muligt eller for den sags skyld ønskeligt inden for den begrænsede taletid at gå i dybden med alle de opregnede forhold.

Nu er folkeskolen som bekendt en kommunal skole og folkeskoleloven en ramme-lov, der i betydeligt omfang tillader de stedlige skolemyndigheder at træffe beslutninger om skolens indretning. Jeg vil derfor som grundlag for mine bemærkninger anlægge det hovedsynspunkt, at rammerne ikke forhindrer de stedlige skolemyndigheder i at tage initiativer til løsning af folkeskolens problemer, der i det mindste går i den retning, som venstresocialisterne forestiller sig, hvis de altså ønsker at gøre det.

Først nævnes skolens isolation i forhold til det omgivende samfund. Selv om jeg ikke er enig i, at skolen i høj grad fungerer som »en ghetto«, tror jeg ikke, at der er mange, der vil benægte, at der her er tale om et problemkompleks. Og det er ikke alene her i landet, at det kan give anledning til overvejelser. Det er et internationalt problem, som man tumler med i mange lande, og mig bekendt findes der ikke nogen steder færdige løsningsmuligheder, som vi kan bruge.

Derfor skal man naturligvis ikke lade tingene ligge. Det har jeg heller ikke gjort. Straks da uddannelsesrådet for grundskolen m. v. blev nedsat, pegede jeg over for rådet på dette problem, og jeg bad rådet om at søge at kortlægge problemstillingerne og vurdere dem, idet jeg udtrykkelig holdt, hvad jeg kalder løsningsfasen, udenfor.

Uddannelsesrådet har netop sendt mig en redegørelse om spørgsmålet, som det samtidig har udsendt som en publikation under titlen »Skolen og det omgivende samfund«. Her har vi i det mindste et debatoplæg om dette spørgsmål, og så må vi se, hvad debatten kan give af ideer.

Men vi behøver ikke nøjes med at vente. Både folkeskoleloven og de dertil hørende cirkulærer m. v. giver de stedlige skolemyndigheder mulighed for at tage skridt i retning af at åbne skolen mere i forhold til det omgivende samfund, og det er mit indtryk, at arbejdspladserne er positive over for at samarbejde med skolen.

Også undervisningens teoretiske slagside nævnes. Ja, hvis man i kommunerne ønsker at styrke de praktiske fag, så kan det altså gøres, og nogle steder er det også gjort. Jeg er uenig i, at de praktiske fag nærmest fungerer som hobbybeskæftigelse. Der er her tale om en systematisk indlæring af teknikker. At mange elever i fritidslivet både under og efter deres skoletid får glæde af, hvad de har lært i de praktiske fag, burde ikke afstedkomme det lidt nedladende udtryk, som VS anvender om det, der foregår i de praktiske fags timer i skolen.

Hvis man mener, at undervisningens organisation medfører opsplittethed og mangel på sammenhæng, er der mulighed for at råde bod derpå inden for lovgivningens almindelige rammer ved fagligt samarbejde, ved tværfaglig undervisning, ved emne- eller temauger eller ved ændrede lektionslængder. De kommunale skolevæsenere er således ikke låst fast på dette område.

Om lærebøgernes indhold vil jeg kun sige, at der utvivlsomt er forskel på kvaliteten. Men det er skolenævnet, der efter indstilling fra lærerrådet har den endelige godkendelse af en skoles undervisningsmidler. Derfor har enhver skole de lærebøger, som dens egne organer bliver enige om.

Om niveaudelingen: det er korrekt, at det er lovens hovedregel, at der er niveaudeling, men på dette område som på så mange andre er udviklingen lagt i hænderne på de stedlige skolemyndigheder, der efter loven kan træffe beslutning om at undlade deling.

Med hensyn til tilvalgsordningen er det lykkedes VS at fremstille sagen således, at man kunne få det indtryk, at der består en ulighed i selve adgangen til at vælge. Sandheden er den, at alle har samme mulighed for at vælge til og vælge fra.

Hvad angår elevtallet i folkeskolens klasser synes folkeskolelovens maksimumsbestemmelser at have skabt den myte, at det er almindeligt med 28 elever i klasserne. Når VS nu skriver, at klassekvotienter på op til 28 er ødelæggende for undervisningen, kan det kun medvirke til at styrke denne myte.

Efter de sidst offentliggjorte tal, der gælder for skoleåret 1974-75, er det gennemsnitlige elevtal på 1.-7. klassetrin 20,2, på 8. klassetrin 19,3, på 9. klassetrin 18,5 og på 10. klassetrin 16,2. Det er klart, at der er udsving til begge sider i dette gennemsnit, men i det

[Undervisningsministeren]

samme skoleår udgjorde antallet af klasser med et elevtal fra 25 til 28 på 1.-7. klassetrin 10,4 pct., på 8.-10. klassetrin 5,3 pct. af samtlige klasser. Det er altså en mere beskedent del af det samlede antal klasser, der har et elevtal fra 25 til 28 elever.

Hertil kommer, at det nu er muligt for kommunerne at kompensere for høje elevtal med deletimer eller timer med to-lærerordning. Anvisning på en sådan kompensationsfor klasser med mere end 22 elever er givet i undervisningsministeriets vejledning af den 16. september 1975 om udarbejdelse af timefordelingsplaner. Kommunerne har altså også på dette område fået øgede handlemuligheder.

Endelig siges det, at eleverne og forældrene har alt for lidt indflydelse. Hvad angår intentionerne i folkeskoleloven med hensyn til elev- og forældreindflydelse, så er de klare nok. De sigter mod en udvikling af medindflydelse i uformaliseret form. Jeg tror på værdien af dette uformelle demokrati, der stiller krav til alle de involverede parter gode vilje. En yderligere formalisering af elevs og forældres medindflydelse ville efter min mening indebære en alvorlig risiko for, at et værdifuldt samarbejde mellem ligeværdige parter kunne blive kvalt af bestemmelser i minutiøse regelsæt.

Nu er folkeskolen som bekendt flere ting. Den er et begreb, den er en organisationsform, men den er også den enkelte skole med dens elever og forældre. Ud fra en betragtning af folkeskolen i den mest konkrete form, og det må være den sidstnævnte, må jeg forstå det sådan, at venstresocialisterne med deres initiativ i dag har ønsket at optræde i rollen som hjælpere til løsning af de problemer, som den enkelte skole med dens elever og forældre formodes at have. Det er jo altid smukt, når man vil hjælpe andre med deres problemer, men det er vel ikke uvæsentligt, at disse andre for det første erkender at have problemer, dernæst er enige om, at det er de samme problemer, man taler om, og endelig at man kan lide hjælpernes eventuelle løsningsforslag.

Jeg vil ikke benægte, at der kan være problemer i folkeskolen, det skal jeg vende tilbage til, men jeg stiller mig meget tvivlende over for, om et flertal blandt elever og forældre oplever problemerne på samme måde som hjælperne, og jeg kan ikke finde antyd-

ning af løsningsforslag i det materiale, der har været tilgængeligt for mig. Jeg kan end ikke se, om man forestiller sig de gennemgribende reformer, der tales om i den førstnævnte pressemeddelelse, gennemført ved centrale bestemmelser eller ved øget selvbestemmelse i kommunerne. Over for denne uklarhed kan jeg kun sige, at jeg vil være modstander af en øget centralisme på skoleområdet, uanset om den kommer fra centrum-demokraterne eller fra VS.

For mig er det afgørende at lytte til de signaler, der ad forskellige kanaler kommer fra skolens daglige brugere. Kun herved kan man danne sig forestillinger om, hvad det er for problemer, folkeskolen slås med, om det er konkrete eller generelle problemer, om det er problemer, der må løses lokalt, om det er problemer, som kan afhjælpes ved centralt udarbejdede vejledninger eller yderligere udfyldende bestemmelser, der kan gives i henhold til loven, eller om det er selve lovens rammer, der føles snærende for skolens brugere.

Svaret på det spørgsmål, der er stillet mig i dag, må derfor være, at jeg løbende følger udviklingen i folkeskolen, at jeg søger at løse eller afhjælpe de problemer, der opstår, fortrinsvis inden for de bestående rammer, og at regeringen ikke har planer om noget forsøg på en samlet løsning af, hvad 5 medlemmer af dette ting anser for at være folkeskolens problemer.

Vi har en folkeskolelov, der er trådt i kraft for mindre end 2 år siden. Som denne lov fremtræder i dag, afspejler den den grad af enighed, der kunne tilvejebringes mellem 5 af folketingets partier, som udgjorde og som fortsat udgør et flertal i tinget. Man kan naturligvis ikke forvente den samme indre konsekvens i en lov, der er blevet til under hensyn til forskellige partiers grundholdninger, som hvis loven alene byggede på et enkelt partis grundholdning. Til trods herfor mener jeg, at folkeskoleloven er en god lov, der bestemt er til at leve med. Ved det forlig, der blev indgået i forbindelse med lovens vedtagelse, måtte hvert enkelt af de deltagende partier afstå fra at få medtaget alt, hvad de kunne tænke sig, ligesom de hver især måtte acceptere noget, de hellere havde set udgået. Til gengæld fik de indflydelse på lovens udformning.

[Undervisningsministeren]

Det er klart, at personer med tilknytning til det enkelte parti blandt dem, der deltog i skolelovsforliget, må have ret til at fremhæve de træk ved folkeskoleloven, som de kan betragte som en forudsætning for deres partis tilslutning til forliget. Det er også klart, at de må have ret til at give udtryk for deres partis principielle holdning til folkeskolelovsforliget. Noget sådant er efter min mening på ingen måde uforeneligt med en loyalitet over for den lov, der blev et resultat af fælles anstrengelser. Derfor både håber og forventer jeg, at de partier, der deltog i forliget, fortsat vil udvise denne loyalitet og dermed tillige bekræfte den ansvarlighed, som helt utvivlsomt også har været en del af grundlaget for det enkelte partis deltagelse i forliget.

Dette er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at folkeskoleloven skal forblive uændret i overskuelig tid, men det betyder efter min mening, at der ikke bør kunne ske ændringer i loven, uden at det sker i enighed blandt det flertal, der stod bag lovens vedtagelse.

Hvad folkeskolen har brug for i dag, er ikke den usikkerhed, som måtte blive resultatet af udsigter til ændringer i folkeskoleloven, der bygger på skiftende flertal. Der er tværtimod brug for en sikkerhed for, at der ikke kommer flere korrigerende ændringer af loven end dem, der kan rummes inden for det generelle sigte, som er udtrykt med loven, og en sikkerhed for, at der kan planlægges inden for de rammer, som loven angiver. Derfor er der i dag ikke brug for at betragte folkeskolens problemer gennem et forstørrelsesglas, for ikke at sige en lup, således som venstresocialisterne efter min mening gør det.

Steen Folke (VS):

Der er noget, der kunne tyde på, at ministeren er en smule fornærmet over, at et lille parti med kun 5 mandater tillader sig at blande sig i debatten om folkeskolen, men det får nu være.

Jeg har ikke tænkt mig i første omgang at kommentere detaljerne i ministerens indlæg. Nu kan det jo være lidt svært at nå at opfange det hele, men jeg vil da prøve i anden omgang at vende tilbage til nogle af de detaljer, der var i indlægget. Dog vil jeg komme med en enkelt generel kommentar til ministerens besvarelse af forespørgslen.

Ministeren har ret i, at jeg ikke fandt besvarelsen tilfredsstillende. Det var netop, som jeg nok forudså, en fremhævelse af, at tingene stort set er gode nok, som de er. Vel kan der foretages mindre korrektioner, hvis 5 partier kan blive enige herom, men i øvrigt agter ministeren ikke at gøre noget for at ændre noget væsentligt i folkeskolen. Det finder jeg ganske rigtigt utilfredsstillende.

Jeg finder det også utilfredsstillende, at det gennemgående tema i ministerens besvarelse af nogle af de konkrete kritikpunkter, som VS har rejst, var en henvisning til, at loven ikke forhindrer kommunerne i at gøre dette eller hint, som kunne bringe udviklingen i en lidt mere progressiv retning. Jeg synes, at det er utilfredsstillende, at ministeren nøjes med at sige, at det har man altså ikke hindret. Det har man nu reelt på en række punkter alligevel, man har det reelt f. eks. ved hele ordningen med de vejledende timeplaner, som ganske rigtigt kun er vejledende, men hvor det altså viser sig i praksis, at kommunerne stort set alle slavisk følger de retningslinjer, der er givet centralt.

VS ønsker ikke, som ministeren antydede, en mere centraliseret styring af skolen. Det er fuldstændig forfejlet. Vi er decideret modsat centrum-demokraterne i det spørgsmål. Vi ønsker i høj grad større indflydelse lagt lokalt, så den antydning kan jeg tilbagevise med det samme.

Jeg vil vende tilbage til nogle detaljer i anden omgang.

Gennem tiden har det været et vigtigt politisk mål, at der skulle være ro om folkeskolen, og det lå ligesom også i ministerens afsluttende bemærkninger. Jeg mener i virkeligheden, at det er et forfejlet politisk mål. Debat om skolen er et sundhedstegn. Jo mere det kan lykkes at engagere elever, forældre, lærere og alle andre i denne debat, jo bedre.

På den baggrund finder jeg det trist, at de forestående skolenævnvalg ser ud til at blive en tam affære. I København bliver der kun tale om et reelt valg mellem flere lister på en halv snes skoler. I resten af landet ser det ud til, at tendensen er den samme. Mon det generelt er udtryk for, at forældrene er mægtig godt tilfredse med skolerne? Man skal være meget naiv for at fortolke det på den måde. Derimod siger det noget om, at skolenævnenes repræsentative demokrati ikke er meget

[Steen Folke]

bevendt, og det siger noget om, at samarbejdet mellem skoler og forældre er for dårligt.

Debat om skolen er altså af det gode, men det er selvfølgelig kedeligt, hvis debatten ganske domineres af nogle få reaktionære politikere, og det har der unægtelig været en tendens til i de sidste år. At det er lykkedes hr. Erhard Jakobsen at blive anfører for det reaktionære felttog mod folkeskolen, lader sig heller ikke bestride. Jeg vil derfor sige lidt om det Jakobsenske korstog.

Der er næppe tvivl om, at adskillige af de CDere, der har siddet her i tinget, har gjort det i kraft af hr. Erhard Jakobsens udtalelser om folkeskolen i den afsluttende TV-debat forud for valget i februar 1977. Hr. Erhard Jakobsen sagde her bl. a.:

»I en skole i Albertslund i 9. klasse har man brugt et halvt år på i historiefaget at undervise i faget revolution. Man har gennemgået den russiske revolution alene på basis af, hvad Lenin har udtalt«.

Og så blev der sagt en hel del mere.

Dette eksempel benyttede hr. Erhard Jakobsen så til et generelt angreb på folkeskolen og den nye folkeskolelov. Bagefter viste det sig, at der ikke var tale om en 9. klasse, men om tre vistnok 3. realer. Det havde altså for så vidt intet med den nye skolelov at gøre. Det viste sig også, at der ikke var blevet brugt et halvt år, men mellem 12 og 15 timer. Det viste sig endvidere, at der ikke kun havde været undervist i revolutioner, men også i udviklingen i Chile, som jo var et forsøg på ad parlamentarisk vej at indføre socialismen. Det viste sig endelig, at undervisningen om den russiske revolution ikke alene havde været baseret på Lenin. Det viste sig kort sagt, at hr. Erhard Jakobsen var fuld af løgn. Men det blev først opklaret efter valget, og da havde angrebet, som ikke på stedet lod sig tilbagevise, gjort sin virkning.

Hele dette lille lærestykke, som er glimrende fremstillet i Unge Pædagogers lille bog om hetzen mod skolen, siger ikke blot noget om hr. Erhard Jakobsen og hans metoder. Hr. Poulsgaard benytter også den metode at slå ned på en detalje, der kan lyde venstreorienteret, og så generalisere og hetze fra dette udgangspunkt.

Men hr. Erhard Jakobsen og andre reaktionære politikere har ret i, at der er noget galt med skolen. Det er grunden til, at deres korstog ikke er uden en vis succes til trods for de

konkrete angrebs ukvalificerede, demagogiske og til dels løgnagtige karakter. Spørgsmålet er så, hvad problemerne reelt er, og hvad der kan gøres ved dem.

Her er de reaktionære politikere ikke i tvivl, hvad enten de kalder sig konservative, centrum-demokrater, kristelige eller fremskridtsfolk. Det er en autoritets- og disciplin-krise. Børnene har ikke tilstrækkelig respekt for de voksne og for de nedarvede samfunds- og kulturværdier, som flertallet af de voksne betragter som uangribelige. Samtidig undergraves skolen af et utal af blodrøde skolelærere, som indoktrinerer børnene med marxistisk propaganda, bilder dem ind, at de lever i et kapitalistisk samfund, og andre propagandistiske uhyrligheder. Det er i virkeligheden denne fæle femte kolonne, der sætter børnene op imod deres forældre osv., osv.

Det reaktionære svar på problemerne giver også sig selv. De venstreorienterede lærere skal have mundkurv på, og hvis ikke de accepterer det, så er det ud af vagten. Børnene må ikke i historietimerne stifte bekendtskab med den russiske, den kinesiske og den cubanske revolution. De unge ubefæstede sjæle er jo så let antændelige. Børnene skal lære respekt for Gud, konge og fædreland. De skal have mere dansk, regning og salmevers og fremfor alt ikke for megen reel viden om samfundet. Det har de ikke godt af. Men så skal der især være mere disciplin og kontrol i skolen. Nu hvor spanskrør eller efter-sidning ikke rigtig er sagen mere, så er eksaminer og karakterer nogle af de bedste disciplineringsmidler. Bl. a. af den grund må prøver og eksaminer under ingen omstændigheder afskaffes, og børnene vil have godt af at få karakterer også i de mindre klasser.

Det er i virkeligheden fantastisk, at det er lykkedes hr. Asger Baunsbak-Jensen, fru Tove Nielsen og hr. Erhard Jakobsen at bilde nogen ind, at venstreorienteret indoktrinering er ved at undergrave folkeskolen. Realiteten er, at 99 pct. af den påvirkning, som foregår, er borgerlig. Når jeg taler om borgerlig påvirkning, tænker jeg ikke så meget på mulige højreorienterede lærere, som prøver at få børnene til at elske USA, NATO, EF og CD. I det omfang noget sådant måtte forekomme, er det ganske uskadeligt. Langt mere virksomhedsfuld er den skjulte indoktrinering, som gennemsyrrer hele skolen. Skolen er på mange måder et spejl af det borgerlige, kapitali-

[Steen Folke]

stiske samfund, vi lever i. Det kommer til udtryk både i de fysiske rammer, i strukturen, i skemaerne, i læreruddannelserne, i undervisningsmaterialernes indhold m.m.

Jeg har forud for denne debat til pressen, til ministeren og til ordførerne omdelt et materiale, der viser eksempler på borgerlig indoktrinering hentet fra undervisningsmaterialer, og der er vel at mærke ikke tale om ekstreme eksempler, men om eksempler hentet fra de mest gængse lærebøger og fra Dansk Arbejdsgiverforenings meget udbredte undervisningsmaterialer. De fleste læsebøger til begyndertrinene handler om en dreng og en pige og om deres far og mor, Søren og Mette, Ole og Lene, Ida og Erik osv. De bor i en villa med have, hvor børnene kan tumle sig. De har en bil, som far kører i. Mor er hjemme, når børnene kommer fra skole, og børnene bager sammen med mor, hvis hun da ikke står parat med kakao og boller. De traditionelle kønsroller er et gennemgående træk. Det er særdeles svært for ikke at sige umuligt at se, hvad mange arbejderbørn skal identificere sig med. I disse bøger er der ingen trætte forældre, der først kommer hjem ved 17-18 tiden. Skiftehølsarbejdere eksisterer slet ikke i dette univers. Børnene bor ikke i etageejendomme à la Vesterbro eller Brøndby Strand. I fritiden bygger børnene huler i deres egen have. De tager på ferie i deres egen bil. De tager op til deres sommerhus, eller de ror en tur i deres lille båd. Familiedyllen er uden ende. At bøgerne slet ikke virker vedkommende eller motiverende for børn fra dårligere stillede hjem er indlysende. Forholdene på forældrenes arbejdspladser omtales meget sjældent, og når det sker, så er idyllen her også den dominerende. Problemer, arbejdskampe eller arbejdsløshed omtales selvfølgelig aldrig.

Dansk Arbejdsgiverforening udsender en lang række materialer, som tilbydes skolerne gratis eller særdeles billigt. I nedskæringstider er prisen aldeles ikke uvæsentlig for lærernes valg. Hvordan Dansk Arbejdsgiverforening ønsker eleverne skal se virkeligheden, kan belyses med et par eksempler. I en publikation, der hedder »Part i samvirket«, oplæres eleverne til gennem et situationsspil at fyre deres arbejdskammerater. De oplæres til at tænke kapitalistisk. I materialet »Hvordan løber det rundt, hvad sker der i en virksomhed?«, virksomhedslære for 8.-10. klassetrin,

hører eleverne om en tidligere tillidsmand, der starter sin egen virksomhed, fordi han vil være sin egen chef. På trods af, at han er gået ud af 7. klasse og starter for sig selv med at producere i garagen, ender han i løbet af mindre end 50 sider med at eje en stor eksportvirksomhed. Ud over endnu en gang at blive præsenteret for »enhver er sin egen lykkes smed«-ideologien bliver eleverne også oplært til de rigtige meninger om alle forhold på en virksomhed. Selv politiske fyringer af arbejdere, der er fagligt aktive, forklarer man i dette materiale. Da der ikke findes noget kvalificeret modspil til materialer af denne type, har lærerne ofte kun to muligheder. De kan lade være med at bruge det – hvad oplagstallene ikke tyder på de gør – eller de kan selv forsøge at skabe modvægt. Men dette er der stor fare for at mange lærere undlader at gøre, af frygt for at det skal blive misforstået, som om det er deres egne personlige meninger, de forsøger at påvirke eleverne med. De lærere, der forsøger alligevel, skal fare med lempe på grund af Aktiv Skolepolitik og andre højreinitiativer.

Men vigtigere end det overvejende borgerlige indhold i undervisningsmaterialerne er måske det, man har kaldt den skjulte læreplan. Selv om der ikke gives karakterer i de små klasser og eleverne heller ikke længere er placeret i klassen, efter hvem der har de bedste karakterer, så sætter karaktersystemet sig alligevel igennem. Eleverne lærer allerede fra de første klasser, at deres præstationer ikke vurderes efter absolutte kriterier, men sammenlignes med de andre elevers præstationer. Eleverne kommer fra starten til at opleve hinanden som konkurrenter, ikke som kammerater. Hele måden, skolen er bygget op på, med 45 minutters lektioner, tonsvis af fag, høje klassekvotienter og lærerstyret undervisning kræver selvkontrol og selvdisciplin hos eleverne. De skal lære at være stille, sidde stille, vente osv.

De erfaringer, som eleverne møder med i skolen, negligeres. Børnenes private ønsker og behov fjernes totalt fra skolesituationen, hvor det primært er det faglige indhold, det gælder. Det giver især børn fra arbejderhjem særlige problemer. En sådan erfaringsopsplitning fører til passivitet og underordning og betyder, at børnene ikke oplever omverdenen som en helhed, som de kan gribe ind i og forandre. Det kræves af eleverne, at de skal

[Steen Folke]

indgå fagligt i nogle aktiviteter, som er totalt fremmede for deres sædvanlige livssammenhæng.

Tidligere var det åbenlyst for eleverne, hvem der havde magten, og ethvert forsøg på at sætte sig op mod autoriteterne blev øjeblikkelig afstraffet med spanskrør eller efter-sidning, og hvad man nu brugte. Sådan er det ikke i dag. I dag er magten og autoriteterne mere uigennemsigtige for eleverne. Officielt lægger man vægt på elevdemokrati m. m. Der stilles krav til lærerne om demokratiske undervisningsformer, samtidig med at hele skolens struktur og funktion modarbejder det. Gennem skoledagens opsplitning i 45 minutters sekvenser lærer eleverne dels at omskifte sig til forskellige læreroller og samtidig at tilpasse sig en vis form for ensformighed gennem den måde, de enkelte timer er tilrettelagt på. Nogle elever reagerer uroligt, andre bliver fraværende. Men eleverne lærer i det hele taget herigennem at acceptere skolens magtforhold, hvor de reelt er magtesløse, og det er måske på sin egen vis en god forberedelse til det samfundsliv, de træder ud i, for dér er situationen reelt den samme for det store flertals vedkommende, at de er relativt magtesløse. De har ikke noget at skulle have sagt. De bliver placeret i nogle nye autoritære systemer, i erhvervslivet, i stat og kommune, i militæret, overalt, hvor det er andre, der bestemmer, hvad de skal, og giver dem ordrer, og de har stort set at udføre, hvad der bliver sagt til dem.

Socialdemokratiske politikere har i årevis talt om at bruge skolen til at skabe større lighed mellem børn fra forskellige sociale miljøer. Men realiteten er, at skolen stadig væk er en sorteringskole. Den niveaudeling, som med 1975-loven blev videreført i de ældste klasser, er netop beregnet på at sortere eleverne. Det kan næppe heller overraske nogen, at arbejderbørn er stærkt overrepræsenteret blandt dem, der forlader skolesystemet efter 9 år, eller blandt dem, der sluses ud allerede efter 7 år efter dispensationsparagraffen. Karaktersystemet og eksamenerne er naturligvis også instrumenter i sorteringens tjeneste. Det siger sig selv, at børn med højtuddannede og velstillede forældre klarer sig bedre end børn fra mindre privilegerede miljøer. Nogle går igennem hele uddannelsessystemet og får en højere uddannelse, andre henvises til ufaglært arbejde eller til ung-

domsarbejdsløshed. Skolesystemet er med til at opretholde klassesamfundet.

Med den nye skolelovs gennemførelse for snart 3 år siden mente man fra skolelovspar-tiernes side, at en lang række af skolens problemer nu var løst, men gode hensigter og smukke formålsformuleringer ændrer ikke skolen. Det ændrer således ikke meget i skolen, når man på den ene side snakker om elevernes alsidige udvikling og mulighed for oplevelse og selvvirksomhed, om selvstændig vurdering og stillingtagen, og derefter på den anden side udformer en lov, som på næsten alle punkter reelt hindrer, at disse udmærkede og smukke formål kan opfyldes.

De sidste 3 års praksis i skolen har vist, at dette ikke er helt ved siden af. Den boglige fag- og timeopdelte skole med konkurrence og karaktærræs lever i bedste velgående, også efter den nye skolelov.

Kravet om en ændring af skolens indhold, sådan at bl. a. arbejderklassens børn skulle kunne få et bedre udbytte af deres skolegang, er blevet fremført af flere fagforeninger. Men hidtil har dette kun ført til oprettelse af nogle ikke-kompetencegivende fag på 8.-10. klassetrin, valgfag som f. eks. værkstedsfag og arbejdskendskab. Tilslutningen til disse fag har indtil nu vist sig at være ringe, idet mange elever efter 7 års nederlag i den boglige skole ofte er så skoletrætte, at de i 8.-9. klasse fravælger så mange timer, som det overhovedet er muligt, og derved kommer ned på de obligatoriske 24 timer.

En vej til løsning af nogle af disse problemer ville være endelig langt om længe at begynde på en indholdsændring af folkeskolen. Kravet må være, at man allerede fra 1. klasse meget tæt sammenknytter praktisk produktivt arbejde, boglig indlæring og orientering om samfundsforhold, samtidig med at man begynder at gøre noget ved den i de senere år så meget omtalte åbning af skolen mod samfundet.

Skolen kan inden for de bestående samfundsmæssige rammer gøres bedre, men det sker ikke ved at kræve mere dansk og mere regning og mere kristendomskundskab eller tilbagevenden til mellem- og realskolen, som en del borgerlige politikere for tiden prøver at få utilfredse forældre til at tro.

Formanden:

[Formanden]

Hr. Steen Folke brugte i begyndelsen af sin tale udtrykket, at hr. Erhard Jakobsen var fuld af løgn. Det er en udtryksform og et udtryk, jeg gerne vil påtale.

Jimmy Stahr (S):

Jeg skal ikke hæfte mig ved de enkelte opstillede kritikpunkter, men mere se på kritikken som en helhed, selv om jeg vil vende tilbage til enkelte af punkterne i en anden sammenhæng.

Man kan spørge sig selv, om vi har verdens bedste folkeskolelov her i Danmark. Jeg tør ikke svare, da jeg ikke kender alverdens folkeskolelove, men jeg ved, at vi har en lov, som er rummelig og praktisk at arbejde med, hvis skolen vel at mærke får lov til at arbejde med den.

Skolens personale og forældrekreds kan blive spærret af lokale kræfter, men de kan sandelig også blive spærret ved den usikkerhed, som kommer her fra folkettinget med de ofte tilbagevendende skoledebatter, rejst fra den ene eller den anden side i salen – debatter, som for mig at se mest har et ønske om at skabe usikkerhed som udgangspunkt, selv om hr. Steen Folke ikke kan lide at høre det. Det bliver i hvert fald resultatet af debatterne.

Folkeskoleloven er resultat af et forlig, og der er selvfølgelig også ting i den, som socialdemokratiet kunne ønske anderledes, men vi mener stadig, at dens rummelighed og dens brugbarhed i det decentraliserede system er af så stor værdi, at store ændringer ikke skønnes nødvendige på nuværende tidspunkt. Dertil er mulighederne i loven slet ikke udnyttet nok endnu, heller ikke i den retning socialdemokratiet ønsker.

Dens rummelighed kan udnyttes af de lokale samarbejdspartnere omkring skolen, personalet, børnene, forældrene og politikerne. I virkeligheden kan man trygt henvise flere af VS' kritikpunkter til det lokale samarbejde, hvor skolenævn og skolekommissioner gør et stort arbejde. Det er indlysende, at flere af de opstillede problemer, hvis og hvor de opfattes som problemer, kan løses på lokalt plan.

Socialdemokratiet vil gerne henlede opmærksomheden på, at man bør være på vagt over for en mulig skæv tendens ved valg af fag i skolens ældste klasser. Med de oplys-

ninger, vi har om elevernes valg af valgfri fag, ses vægten at ligge på de rent boglige fag i grel modsætning til de musik-praktiske fag. Det er en udvikling, vi vil opfordre til lokal opmærksomhed omkring.

På samme måde har vi også fulgt udviklingen med hensyn til muligheden for samlæsning i de ældste klasser. Glædeligvis har vi konstateret, at antallet af sammenholdte og udelte klasser er vokset inden for de sidste år; dette bekræfter for os, at der ude omkring er et udtalt ønske om de udelte klasser og den udelte skole.

Naturligvis er vi også bekendt med den arbejdsindsats, der kræves af skolens lærerpersonale ved at sammenholde klasserne. Herfra må vi opfordre til, at man lokalt gør brug af støttelærerordninger eller tolærerordninger, som vi også af pædagogiske grunde mener er værdifulde, idet disse ordninger i modsætning til ekstratimer i dansk og regning vil støtte både den enkelte elev og den samlede elevgruppe i klassen.

Vi har også med glæde konstateret, at man mange steder i folkeskolen er begyndt at arbejde med en egentlig samlet plan for indskolingsforløbet i skolens børnehavklasser, 1. og 2. klasse, således at man i vid udstrækning gør brug af mulighederne for at lade faggrænser falde til fordel for et tværfagligt samarbejde omkring temaer og emner.

For de yngste elever i skolen er vi ligeledes klar over, at der er et problem omkring pasningsordninger. Vi ved, at der blandt forældre og forvaltninger i kommunerne mange steder ventes på en central afklaring af dette spørgsmål. Jeg vil opfordre til og anbefale, at der sikres den størst mulige fleksibilitet, når cirkulærer skal udarbejdes. Denne fleksibilitet bør gælde både den administrative ordning og den rent fysisk lokalemæssige ordning.

Afslutningsvis vil jeg, som ministeren også har givet udtryk for, sige, at forliget omkring folkeskoleloven ikke fra vor side bliver opfattet som et statisk forlig. Vi må stå sammen om intentionerne i forliget, og vi vil også sammen med forligspartnerne se på de problemer, som det viser sig skal løses hen ad vejen. Hertil skal jeg på socialdemokratiets vegne bekræfte vor åbenhed.

Halvgaard (FP):

[Halvgaard]

Det er da glædeligt, at flere og flere partier erkender, at der er store problemer i folkeskolen, og jeg synes, det er nyttigt med jævnlige forespørgselsdebatter, der giver mulighed for at få folkeskolens problemer virkelig belyst og analyseret.

Fremskridtspartiet er enig med VS i, at den nye folkeskolelov, som blev vedtaget i 1976, ikke tilnærmelsesvis har løst de problemer i folkeskolen, som man forventede. Tværtimod må man nok sige, at der er stigende utilfredshed med forholdene i skolen, og det gælder både for børnenes vedkommende, for forældre og for lærere. De er mere eller mindre skuffede, og selv de partier, forligspartierne, som varmt gik ind for loven og har ansvaret for dens vedtagelse, har hver især erkendt, at den nye lov ikke har løst de virkelige problemer i folkeskolen og heller ikke virket efter hensigten. Også erhvervslivet er utilfreds med elevernes manglende kundskaber.

Man kan derfor med rette stille spørgsmålet: hvad er der galt med folkeskolen? Her opstår uenigheden, fordi det, ét parti betragter som et problem, ikke opfattes som et problem af andre partier – og omvendt. Ikke engang en formulering af formålsparagraffen kan de forskellige partier blive enige om; dvs. vi har forskelligt syn på, hvad vi vil med folkeskolen. Det eneste, man er enige om – håber jeg da – er, at børnene i folkeskolen skal lære at læse, regne og skrive. Men så hører enigheden op, og man diskuterer vidt og bredt, hvor mange timer disse tre fag skal beslaglægge af den samlede undervisningstid, og hvilke yderligere obligatoriske fag herudover eleverne skal tilbydes.

I to bilag til denne forespørgselsdebat har VS fremlagt sine synspunkter og sin kritik. Man kritiserer skolens isolation i forhold til det øvrige samfund, undervisningens teoretiske slagside og dens opsplittede og usammenhængende karakter. Denne kritik synes jeg for så vidt er berettiget. Det var ønskeligt, om eleverne i folkeskolen havde mulighed for i langt højere grad at få kendskab til de praktiske fag og deltage mere i de praktiske fag. Men et sådant initiativ ville desværre straks skabe problemer vedrørende både miljølov, fagforeninger og arbejdsmarkedet i det hele taget.

VS påstår, at der i folkeskolen gennem undervisningen og skolebøgerne er en ensi-

dig borgerlig indoktrinering eller påvirkning – i modsætning til andre partier her i folketinget, der mener, at der i høj grad er tale om en venstreorienteret indoktrinering. Jeg må nok sige, at de eksempler, VS drager frem på borgerlig indoktrinering i danskundervisningen og regneundervisningen, er så latterlige og naive, at man har svært ved at tage denne kritik alvorlig. Videre kritiseres karakter- og eksamensræset. Man betegner karaktergivning og eksamenssystemet som ødelæggende og skadeligt for undervisningen, idet børnene oplæres til at konkurrere i stedet for til at samarbejde. Jeg er helt uenig med VS i disse synspunkter. Min erfaring som lærer i folkeskolen er tværtimod, at skal et undervisningsforløb lykkes og være forsvarligt, så er det nødvendigt både med prøver, eksamener og karakterer. Det er jo sådan, at børnene i folkeskolen, uanset hvilke klasser det drejer sig om, ønsker deres præstationer vurderet; de ønsker at blive rost, når de har udført et godt stykke arbejde, og de accepterer dadel i det tilfælde, hvor de har udført et dårligt stykke arbejde. Både ros og dadel er nødvendige elementer, mener jeg, i opdragelsen. På samme måde som en god karakter er inspirerende for en god præstation, så kan en dårlig karakter inspirere til en større aktivitet. Det forlyder, at man selv i Kina, som jo på mange områder har været forbillede for VS, har indset nødvendigheden af at indføre både karakterer og eksamen.

Det fremgår tydeligt af oplægget, at VS går ind for enhedsskolen. Dér er jeg også helt uenig med VS. Det er jo sådan, at børn ikke er ens. De er vidt forskellige med hensyn til evner, lyst og interesse. Nogle har særlige anlæg for teoretiske fag, medens andre ønsker at beskæftige sig med mere praktiske fag. Derfor ville det efter min opfattelse være helt urimeligt og forkert, hvis man i folkeskolens undervisning ikke tog hensyn til børnenes forudsætninger, evner og interesser netop ved at indrette folkeskolen så rummelig, at der var tilbud til alle. Og derfor vil en deling absolut være nødvendig.

Man taler også om en overbelastning af lærerne. Lærernes situation i dag er vanskelig, og man må nok sige, at de disciplinære vanskeligheder er de største, i hvert fald når man kender forholdene i folkeskolen. Kan man skabe mere arbejdsro og orden i folke-

[Halvgaard]

skolen, så mener jeg det også i høj grad vil lette lærernes arbejdsvilkår.

Man er inde på spørgsmålet om de for høje klassekvotienter. Jeg har forstået på den redegørelse, undervisningsministeren kom med, at det knap var så galt som de tal, VS er fremkommet med. Men jeg er da helt sikker på, at klassekvotienterne mange steder er for høje. Det kunne der jo rådes bod på, hvis man tilrettelagde undervisningen på en lidt mere fornuftig måde, sådan at man i stedet for at bruge alle de mange timer til specialundervisning i højere grad brugte dem til at nedsætte klassekvotienten med.

Jeg er også enig med VS i utilfredsheden med den nyligt vedtagne skolestyrelseslov. Jeg mener, at forældrene stadig har for lidt indflydelse, og mener, at forældrene alene burde have det pædagogiske, økonomiske og juridiske ansvar.

Man var også inde på fra venstresocialisternes side, at skolen blev en sorteringsanstalt, i det øjeblik man indfører karakterer, eksamen osv. Det mener jeg er et forkert synspunkt. Det bliver en sorteringsanstalt, hvis man ikke accepterer de praktiske fag på linje med de teoretiske fag.

Når der i befolkningen blandt elever, forældre og lærere og i de politiske partier er så stor uenighed om, hvad vi vil med folkeskolen, formålsparagraffen, fagrækken, undervisningens indhold, karaktergivning, prøver, eksamener osv., så må konsekvensen blive, at folkeskolen ikke gennem en lovgivning må ensrettes. Derfor må såvel folkeskoleloven som styrelsesloven ændres i et omfang, der tilgodeser den enkelte elev og den enkelte skoles ønsker.

Fremskridtspartiet mener ikke, det er statens opgave at gennemføre en ensretning af vort skolevæsen. Vi mener, den enkelte skoles forældre er de nærmeste til – ud over normer og krav til visse obligatoriske fag – at bestemme. Hvis VS mener, der er grundlag for etablering af en venstresocialistisk skole med tilbud om netop den undervisning og fagrække, som efterlyses i det oplæg, som er fremlagt, så burde muligheden være til stede. En sådan løsningsmodel for folkeskolen, hvor den enkelte skoles forældrekræds står frit med hensyn til at disponere, har fremskridtspartiet foreslået dels i et selvstændigt skolelovsforslag, dels i de ændringsforslag, vi stillede i forbindelse med den nye folkeskole-

lov. Vi har foreslået en folkeskole, hvor forældrene alene har det økonomiske, juridiske og pædagogiske ansvar, og hvor skolens økonomi hviler på lige store statsluskud pr. elev, således at skolepengene følger eleven. Det indebærer større muligheder for den enkelte elev til at skifte skole, f. eks. fra én skole over til en VS-styret skole. Der vil opstå en sund konkurrence skolerne imellem. Der vil være inspiration for den enkelte skole til at gøre den så god som muligt.

Bertel Haarder (V):

Det forholder sig med skolen som med samfundet: den bliver aldrig perfekt, vi bliver aldrig færdige med at forbedre den, og der vil heldigvis altid være mange forskellige meninger og skiftende meninger om, hvad der er bedst for børnene.

Den nye skolelov betød en decentralisering og en smidiggørelse af skolens ydre rammer. Hvad skolens indhold angår, er der blevet et udstrakt forældrebestyrelse med skole-nævne som en styrket instans, således at man med en vis ret kan sige, at lærerens frihed går så langt, forældrenes tillid rækker. Hverken mere eller mindre. Venstre vedkender sig denne udvikling, som er i pagt med dansk skolefrihedstradition

Vi har efter skolelovens vedtagelse fortsat bestræbelserne på at forbedre den lovmæssige og administrative ramme om skolen. Sidste år tog vi initiativet til at fjerne bestemmelserne om maksimale timetal for eleverne. Vi fik hævet det tilladte timetal fra 30 til 34. I år har vi forelagt skoleforligspartierne et nipunktsprogram om udvidelse af kommunens og skolernes mulighed for på lokalt initiativ at forbedre undervisningen. Vi vil bl. a. tilbyde ekstra dansk til de svageste, styrke historieundervisningen og fjerne tilbageværende hindringer for bevarelse af små skoler. Vi forhandler også i forbindelse med dette nipunktsprogram om at tillade børnehaveklasser på tværs af skoledistrikter, om alternative timestfordelingsplaner, om at give mulighed for at give karakterer i andre fag end prøfefag og om at give tilbud om udvidet prøve efter 9. klasse.

Det er vigtigt, at vi har en skole, som er åben over for forandringer. Nye ideer og ønsker kan så blive afprøvet, uden at man skal sidde rundt omkring og vente på besked

[Bertel Haarder]

fra oven. Går det godt, så kan andre følge eksemplet, og går det skidt, kan andre spare ulejligheden. Der er ikke meget godt at sige om det, der er kommet ovenfra i dansk skolepolitik. Til gengæld har det fået lov at gro nedefra.

Den lærer, der selv tror på sine mål og metoder, kan næsten altid vinde forældrenes tillid, og hvis læreren ikke kan vinde forældrenes tillid, så må hun vente med det nye, til det lykkes. Det er mit indtryk, at den danske lærerstand i det store og hele forstår dette og ønsker det sådan, og at der er bred enighed om, at skolen står og falder med forældrenes tillid. Og når jeg siger forældrene, så mener jeg vel at mærke de konkrete, forhåndenværende forældre, sådan som de er, og sådan som de tænker ude omkring i landets utallige skoledistrikter. Det er disse forældres tillid, skolens medarbejdere må vinde, uanset om nogen finder visse forældres meninger utidssvarende, traditionelle eller forældede.

Det er ikke tilfældigt, jeg fremfører disse centrale, ja, fundamentale betragtninger. Man skulle ganske vist tro, at det var alment accepterede grundsætninger for en folkestyret skole i Grundtvigs fædreland, men der er netop i denne måned – tilmed fra yderst officielt hold – blevet affyret et sådant grundskud mod dansk skolefrihedstradition, at et gammelt dansk demokratisk parti som venstre nødvendigvis må tage til genmæle og råbe gevalt. Jeg tænker selvfølgelig på ministerens centrale uddannelsesråd, som består af ministerens håndplukkede venner samt organisationsrepræsentanter og udvalgte embedsmænd. Uddannelsesrådets rapport, U 90, foreslår obligatoriske børnehaveklasse og 13 års ideologisk samfundsopdragelse med undervisning også i rent private anliggender som familieliv og fritidsliv, hvorved der her i landet skulle skabes, hvad udvalget selv kalder hele mennesker, det vil sige mennesker skabt i udvalgets eget socialdemokratiske billede, med alle de gængse lyserøde fordomme det indebærer.

Uddannelsesrådets frihedsbegreb fremgår bl. a. af følgende citat:

»Vi opstiller som mål, at alle på frivillig basis fastholdes i et 12-årigt og senere 13-årigt uddannelsesforløb.«

Man vil altså fastholde de unge på frivillig basis. Det er en fantastisk, men desværre typisk passage.

Over for dette meget farlige og over for denne forvrøvede tankegang vil venstre fastholde, at det skal være lysten og motivationen, der driver værket, og at skoletrætte unge skal have lov at gå ud af skolen. Til gengæld skal der være gode gratis undervisningstilbud og tilbud om støtte til dem, der senere fortryder, at de afbrød skolegangen. Løsenet skal være frivillighed og levende vekselvirkning mellem uddannelserne og virkeligheden uden for institutionerne. Skolens voksende disciplinproblemer vil vokse lærerne over hovedet, hvis man skal have endnu flere til at sidde mere eller mindre mod deres vilje på skolebænkene.

I modsætning til det centrale uddannelsesråd tror venstre på de unge, og vi tror på forældrene. Vi mener, at centralt ideologisk formynderi er uforeneligt med fundamentale demokratiske frihedsbegreber. Uddannelsesrådet afslører sit sande diktatoriske og formynderiske væsen på siderne 184 og 185, hvor der bl. a. står – og her skal man høre godt efter:

»Vi mener, at uddannelse må bygge på den erkendelse, at der sker en udvikling, som nødvendiggør, at børn og unge frigøres fra en række traditionelle forestillinger, som bl. a. også findes hos forældrene.«

Som eksempel nævnes »utidssvarende seksualopdragelse og et forældet kønsrollemønster og andre utiladelige opfattelser.«

Man kan levende forestille sig, hvorledes måbende forældre for eftertiden andægtigt og underdanigt skal bøje sig for den visdom, som børnene kommer hjem med fra en skole, der lydigt optræder som redskab for en ideologisk elite.

Lad mig sige det, så ingen kan misforstå det: venstre vil hermed afvise og forkaste denne rapport og frakende det centrale uddannelsesråd enhver evne til på disse felter at rådgive regering og folketing på en måde, der er et folkestyre værdigt, og som er i pagt med frihedslinjen i dansk skolepolitik. Rådet foragter tilsyneladende folket og forråder fundamentet for folkestyret og dets folkestyrede skole. Der går desværre en lige linje fra rådets åndshovmod til ministerens egne fortællelser i den socialdemokratiske kaffeklub, og for enden af denne linje ligger den totali-

[Bertel Haarder]

tære stat, hvor åndsfrihed er blevet en tale-måde.

Hvis ministeren vil til at spille folketingets tid med disse ideologiske udskjelser, kan jeg ikke love nogen som helst ro på venstres vegne med hensyn til den danske skole. En sådan ro og fred ville da være en dødens fred, og da må vi sige med digteren: »dog fred er ej det bedste«.

John Winther (KF):

Jeg vil starte med at erklære mig enig med VS i én enkelt ting – det bliver også nok det eneste, jeg i dag kan erklære mig enig med VS i, og det kommer nok ikke som nogen særlig overraskelse for hr. Steen Folke – jeg vil erkende, at der er problemer for den danske folkeskole, men jeg ser unægtelig disse problemer med modsat fortegn af den formulering, vi har fået fra VS.

Selv om jeg ikke bryder mig om at stå og læse op af pressemeddelelser, der er udsendt af VS, er der nogle ting heri, som jeg næsten synes kræver et par kommentarer med på vejen. Man starter meget pompøst med at kalde skolen en ghetto. Jeg synes, det er helt fantastisk, at man fra folketingets talerstol, fra et politisk parti, i udsendelser til pressen kan karakterisere den danske folkeskole som en ghetto med alt, hvad der nu ligger i dette ords betydning. Det er ganske enkelt en hån mod forældre, mod lærere og mod andre, der arbejder seriøst og godt i den danske folkeskole til hverdag, og jeg synes, det er at trække hele denne debat om folkeskolens forhold ned på et plan, hvor den overhovedet ikke hører hjemme. Man taler om ensidig borgerlig påvirkning; man taler om, at skolens formål er at tilpasse børnene til et konkurrenceræs ude i erhvervslivets – og så næsten underforstået, om end jeg skal erkende, det ord ikke er brugt – slavetilværelse, når man kommer ud af skolen. Intet er jo mere forkert.

Det, der naturligvis må være folkeskolens fornemste opgave, er at forberede børnene på at leve i og i pagt med det samfund, der ligger uden for skolen. Man får nærmest indtryk af, når man læser VS' oplæg – og det udtryk bruges jo oven i købet direkte – at det er et autoritært system, der nærmest forbereder alle på at gå ind i stat, kommuner og militær bagefter, hvorefter de haver at stå ret

fra morgen til aften. Intet er naturligvis mere forkert.

Man taler – og det er jo typisk VS-sprogbrug i den forbindelse – om karakter- og eksamensræs. Ja men hvad er formålet med dette »karakter- og eksamensræs«, hvis jeg kan få gåseøjne om de ord, når jeg bruger dem i denne forbindelse? Det er selvfølgelig at give de unge mennesker, der forlader skolen, en chance for at forlade skolen med et bevis på den uddannelse, de har gennemgået. Hr. Steen Folke tager fejl, hvis han tror, at man løser nogen problemer ved bare at sluse de unge ud af skolen og ud i det samfund, der ligger omkring, uden nogen form for bevis på, hvad de har lært, hvilken undervisning de har gennemgået. Jeg kan love hr. Steen Folke, med de praktiske erfaringer jeg rent faktisk har fra den del af det omgivende samfund, som jeg har med at gøre, at så skaber man betydelig større problemer for eleverne, når de forlader skolen, for så kommer prøverne, så kommer nederlagene, hvis man først skal til at eksperimentere med disse ting bagefter.

Jeg synes, at den forespørgsel, vi har fået her fra VS, helt klart er et udtryk for, at man ønsker at skabe uro omkring folkeskolen. Det ønsker vi ikke fra konservativ side. Det har vi givet udtryk for ved tidligere lejligheder. Vi vil gerne debattere folkeskolen, vi vil gerne forsøge at gøre den bedre, men vi ønsker ikke af hensyn til de mennesker, der arbejder i folkeskolen, og de mennesker, der skal nyde godt af folkeskolen – og det vil først og fremmest sige eleverne – at skabe en debat som denne, hvor man beskylder dem, der er ansat i folkeskolen og arbejder i folkeskolen, for, at deres fornemste opgave er at lave en ensidig borgerlig indoktrinering.

Jeg skal ikke komme ind på en indoktrineringsdebat i den forbindelse i øvrigt, men blot sige, at har der været enkelte eksempler på indoktrinering, er det vist kun VSerne, der kan opfatte denne som borgerlig og som højreorienteret.

Det, vi ønsker at være med til fra konservativ side, er ikke at bryde ned, men at bygge op omkring folkeskolen, og derfor ser vi gerne, at der kommer ændringer i den nuværende folkeskolelov. Det er også derfor, vi har et forslag herom til behandling i folketingets undervisningsudvalg, et forslag, der i langt højere grad imødekommer det, et bredt

[John Winther]

udsnit af befolkningen ønsker med den danske folkeskole, og det ligger, som man måske vil kunne erindre, meget langt fra de tanker, VS har om skolens indhold.

Vi ønsker, at eleverne skal forberedes på at indtræde i samfundet på et kvalificeret grundlag, og derfor ønsker vi en styrkelse af folkeskolen. Vi ønsker en styrkelse af de centrale fag. Vi ønsker en undervisning, der imødekommer de enkeltes evner og de enkeltes ønsker, og derfor er det helt klart, at det, som VS også er inde på i sit oplæg med en afskaffelse af niveaudelingen, ønsker vi ikke. Tværtimod, vi ønsker en fastholdelse af niveaudelingen, fordi den giver de enkelte de bedste muligheder, og vi ønsker, som jeg allerede har nævnt det, at eleverne skal kunne forlade skolen med noget, der er et helt entydigt bevis på, hvilke kundskaber de har tilegnet sig.

Hr. Steen Folke kom også i sit oplæg med nogle bemærkninger, hvori han beklagede, at der i de skolenævnvalg, der tilsyneladende nu skal finde sted rundt omkring, vil være en meget stor grad af enighed blandt forældrene. Det beklagede hr. Steen Folke, men det beklager jeg ikke. Hvis hr. Steen Folke fulgte nogle skoler rundt omkring, nede på gulvet, ude i det arbejde, der gøres af forældrekræse og af skolenævn, ville han vide, at intet er mere forkert end at tage dette, at der er enighed om et skolenævns sammensætning, som et udtryk for passivitet.

Jeg har fulgt det forberedende arbejde til skolenævnvalgene ganske mange steder, og jeg ved, at forældrerepræsentanter seriøst i måneder arbejder med at forberede en god liste, som forelægges for en stor forsamling, og som der er enighed om. Men jeg forstår godt, at hr. Steen Folke beklager dette, at man fra nogle venstreorienteredes side altså ikke kan komme igennem med at opstille oppositionslisten hertil, simpelt hen fordi det ikke har en opbakning blandt de øvrige forældre på skolen. En kampsituation er ikke altid et tegn på sundhed. Et godt, forberedende arbejde, som alle forældre er med i, kan absolut være et lige så godt tegn på sundhed, og det er mit indtryk, at det er den måde, det foregår på på langt den største del af landets skoler.

Jeg noterede med interesse, at såvel undervisningsministeren som den socialdemokratiske ordfører sagde, at skolen ikke skulle væ-

re noget statisk, at man var villig til langs ad vejen at drøfte nogle ting. Det har jeg noteret med glæde og med interesse, selv om det ikke skal være nogen hemmelighed, at de socialdemokratiske skoletanker, som de normalt fremkommer fra undervisningsministeren, er vi ikke enige i, men jeg vil da håbe, at det tilsagn, som her blev givet, også gælder, når vi skal til at drøfte videre i folketingets undervisningsudvalg de forslag, som altså rent faktisk ligger på bordet fra konservativ side. Vi fik ikke indtryk af, da vi havde den debat, at der kunne pilles så forfærdelig meget ved det forlig, der var indgået, og det noterede vi selvfølgelig dengang med beklagelse, fordi vi i og for sig havde indtryk af, at der i folketinget var en god forståelse for mange af de tanker, der blev lagt frem fra vores side.

Jeg vil notere med tilfredshed, hvis vi nu kan få en debat om nogle af de ting, hvis de partier, der har vedtaget den nye folkeskolelov, altså ikke er så fastlåst til hinanden, som jeg dengang havde indtryk af at de var.

Jeg har selvfølgelig også i den forbindelse med interesse noteret mig, hvad hr. Bertel Haarder fra venstre har sagt, hvor jeg kan forstå, at man nu er indtillet på at gå ind i en debat om skolen. Jeg deler hr. Bertel Haarders følelser med hensyn til de ting, der er kommet fra uddannelsesrådet, men det må jo så næsten også indebære en forpligtelse til, at vi tager hele vores sigte med folkeskolen op til en fornyet drøftelse.

Jeg vil slutte med at bekræfte, at vi fra konservativ side fortsat er indstillet på et samarbejde om folkeskolens problemer. Vi er det hverken på VS' præmisser, endside altid på undervisningsministerens; vi går ind i dette arbejde for at bygge folkeskolen op, ikke for at bryde den ned.

Ingolf Knudsen (CD):

Hr. Steen Folke har i dag på venstresocialisternes vegne rejst denne forespørgselsdebat, og han har allerede fra denne talerstol haft lejlighed til at have ordet to gange. I sit første indlæg citerede han flere pressemeddelelser, som var os bekendt, og som, må jeg nok sige, gav en nogenlunde afbalanceret fremlæggelse, der lagde op til, at debatten burde dreje sig om 10 nærmere konkretiserende punkter.

[Ingolf Knudsen]

I sit næste indlæg glemte hr. Steen Folke fuldstændig, hvad han havde sagt for ganske kort tid siden, og det andet indlæg blev til et skarpt personligt angreb bl. a. på hr. Erhard Jakobsen. Nu skal jeg ikke være den, der herfra forsværer hr. Erhard Jakobsen – jeg tror ej heller, jeg kan holde hr. Erhard Jakobsen fra talerstolen i dag, det vil hr. Erhard Jakobsen nok selv tage sig af – men jeg ved dog lidt om, at hr. Steen Folke selv vistnok kommer fra et borgerligt miljø, med alt hvad det indebærer, og jeg kunne fristes til at sige, at han dermed er et levende bevis for, hvor galt det kan gå.

Men det, vi skulle drøfte i dag, er folkeskoleloven, og jeg vil understrege, at det, som er det væsentlige, vel nok er en fælles holdning til folkeskolen og et fælles udgangspunkt, nemlig dette: hvordan skaber vi en god skole? Jeg vil gerne medgive VS'erne, at det også ligger i deres baghoved, når de drøfter skole, at de gerne vil skabe en god skole ud fra deres præmisser.

Jeg tror, VS har ret, når de har påpeget, at der er problemer i skolen, og jeg er lige ved at sige, at heldigvis er det så. For hvis skolen var problemfri, var det ikke en levende instans, det var ikke en levende celle, der fungerede, det var noget dødt. Det er bare et spørgsmål, om vi er enige om arten af de problemer, der er i skolen. Jeg forstod på hr. Steen Folke, at han fornemmede, at meget af det, der skete for øjeblikket, var et reaktionært felttog, og at det, der nu skulle til at starte, var et andet felttog af en eller anden art, hvis start altså har været dels pressen, dels nu også denne talerstol.

Vi vil gerne kigge lidt på de problemer, der er i forbindelse med folkeskolen, og vi vil gerne give nogle løsningsmuligheder. Der understreger undervisningsministeren meget rigtigt, at som folkeskoleloven for øjeblikket er, er folkeskolen en kommunal skole og den lov, vi arbejder med, en rammelov. Jeg skal også medgive, at sådan har det altid været; det er nok dansk skoletradition. Men samtidig påpeger undervisningsministeren, hvad der jo også til en vis grad er rigtigt, at indflydelsen ligger i den enkelte kommune og ved de enkelte skolenævn. Hvis det var rigtigt, kunne man måske tage det til efterretning og sige: det var da rart at få det at vide, men spørgsmålet er, om det nu også er rigtigt. For det er jo heller ikke nogen hemmelighed, at

selv om ministeren kan påstå dette, har ministeren et enormt embedsapparat bag sig, som har meget travlt med, efter loven er vedtaget, at udsende vejledende læseplaner og vejledende det ene og det andet, som kommunerne kan følge efter forgodtbefindende. Så kan man jo godt påstå, at vi har en kommunal skole, hvor man på den enkelte skole og i den enkelte kommune selv kan planlægge og selv skabe sin skole, men jeg vil vove den påstand, at det ikke er rigtigt. Det, der sker, er – og det har vi mange beviser på – at man ude i kommunerne følger de planer, der kommer fra ministeren og ministerens rådgivere; og som hr. Bertel Haarder på et tidspunkt også var inde på, har ministeren en vis forkærlighed for at samle sig rådgivere, der har samme grundholdning som ministeren. Derfor er det en politisk påvirkning, der sker, efter at loven er vedtaget her i folketinget, og derfor er det vor pligt til stadighed at kontrollere ministeren og kontrollere, om ministeren også følger de intentioner, der ligger bag lovene, når de er vedtaget.

For har kommunerne valgt den frihed, som de fik? Kommunerne fik en opfordring til at yde flere timer til faget idræt, men vi har netop fået et brev fra Danmarks Idrætslærerforening om, at denne opfordring ikke er fulgt nogetsteds. Det antal timer, man giver til idræt, svarer måske lige til minimumskravet i betænkningen, men dér, hvor man ikke følger det, ligger timetallet ikke over, men under. Man kunne nævne masser af områder, hvor kommunerne ikke benytter sig af den selvbestemmelsesret, som ministeren påstår er en forudsætning for det gode skolesystem, vi har.

Det er en af grundene til, at centrumdemokraterne gang på gang har sagt, at vi føler, det er folketingets opgave at være med til at se på de minimumskrav, som må stilles til fagene i skolen, ikke samtlige fag, men de grundlæggende fag. Når vi understreger, at det er minimumskrav, er det, fordi vi ønsker, at folkeskolen skal være et tilbud til samtlige i dette land, der ønsker at modtage folkeskolens, det offentlige, tilbud om uddannelse. Det må være sådan, at de forældre, der ønsker, at deres børn skal gå i en offentlig skole, har en nogenlunde sikkerhed for, at børnene også får gennemgået et ensartet pensum, hvis minimumskrav nogenlunde opfyldes. Hvad man derefter ønsker at foretage

[Ingolf Knudsen]

sig på skolerne af den ene eller den anden art, ville vi aldrig drømme om at blande os i, hvis det lå inden for de retningslinjer og rammer, som man har afstukket i lovgivningen.

Jeg skal også med hensyn til forældreindflydelsen nævne, at centrum-demokraterne – og jeg må gentage det her, fordi det modsatte ofte bliver sagt – absolut er tilhængere af, at forældrene har indflydelse på deres børns uddannelse og dermed på deres børns skolegang. Det er bl. a. derfor, vi var med til at foreslå, at hvis der var valg til skolenævn, måtte vi forudsætte, at forældrene aktivt deltog i dette valg for at markere, at de var interesserede i deres børns skolegang og i de problemer, der er inden for skolen.

Vi kan for øvrigt konstatere, som også hr. John Winther var inde på, at det er meget få steder, der nu kommer til at foregå skolenævnvalg. Jeg ved ikke, om man skal være glad for det eller måske også tage det som udtryk for, at det er så som så med forældrenes interesse for at deltage i skolenævnvalgene. Man kan måske have en frygt for, at det udvikler sig til det, som vi i gamle dage kendte som sygekassedemokrati.

Det næste vigtige område, som jeg føler vi må tage fat på, er spørgsmålet om lighed. Det er bl. a., fordi dette spørgsmål går igen i alt, hvad der fremkommer og siges her. Hr. Bertel Haarder var inde på den betænkning, der er kommet – U 90 kaldes den – som er ministerens og – vil jeg sige – ministerens centrale uddannelsesråds, hvor vi oven i købet mærkværdigvis nok kan læse nogle mindretalsudtalelser. Hr. Bertel Haarder kommenterede ikke disse mindretalsudtalelser, det synes jeg også er klogt, og derfor skal jeg heller ikke gøre det her, ud over at sige at de i hvert tilfælde ikke kan få vores støtte. Hvad angår U 90, vil vi også gerne give det råd til ministeren, at ministeren finder den store papirkurv bag sig og kaster den over højre skulder deri, for mere er den ikke værd. Vi synes ikke, der er behov for i det hele taget at drøfte den rapport, som vi føler mere er et stykke politisk bestillingsarbejde, end det er et stykke seriøst arbejde med folkeskolens problemer og dens fremtidige planlægning.

Hvad angår lighedsproblematikken, må vi, som også andre har gjort det, banalt erkende, at der er forskel på mennesker. Der er forskel på, hvad vi er i stand til at kapere, vi er

skabt uens, og vore evner går i forskellig retning. Hvad enten vi har evner til at læse, studere, eller vi har evner i en anden retning, er menneskene skabt uens, og det må vi erkende. Det er en opgave for dette folketing at skabe rammer, der gør, at alle uanset disse uligheder kan få en uddannelse, der svarer til deres evner, til deres ønsker og til deres behov.

Jeg tror imidlertid, man må angribe problemet med hensyn til lighed på en anden måde, og man kunne sådan set gøre det med gamle Grundtvig og sige, at det, der er opgaven, er at skabe lige værdighed i borg og hytte, som han skrev det. Det ville jeg føle var et klogere udgangspunkt for ministeren end blot at rive lighed ud af dette begreb. Det, det drejer sig om, er at skabe lige værdighed, og det er en opgave for os at være med til at virke for, at de tendenser, der kan være i folkeskolen til at påpege, at det er finere at læse, eller det er finere at gøre noget andet, i realiteten er forkerte. Det, det drejer sig om, at få påpeget over for de unge og over for forældrene, er, at målet må være at få en god uddannelse, som svarer til de evner og svarer til det håndslag, den enkelte har.

Det næste område, som ikke har været nævnt i dag, men som jeg tror vi kommer til at tage os af, er læreruddannelsen. På det sidste har vi jo haft besøg af mange studerende fra seminarierne, som mener, at der for øjeblikket sker nogle drastiske nedskæringer på seminarierne, der gør, at deres uddannelse ikke bliver så god, som de kunne ønske sig. Vi har også konstateret, at de især vender sig imod et andet lovforslag, vi behandler, nemlig lovforslaget om pædagogiske højskoler, dette at åbne seminarierne. Egentlig er det mærkværdigt, at unge lærerstuderende, som for manges vedkommende ofte taler om at åbne ud mod det omgivende samfund, pludselig begynder at blive nervøse, når man åbner seminarierne mod det omgivende samfund og giver mulighed for at trække andre ind. Så bliver de nervøse, så taler de kun om deres egen lille habitus, og det bliver spørgsmål om økonomi, ens egen uddannelse.

Men vi vil medgive, at vi jo meget hurtigt bliver nødt til at se på, om læreruddannelsen opfylder de krav, man kan stille, om den lever op til den folkeskole, som vi ønsker os, om de unge lærerstuderende for øjeblikket

[Ingolf Knudsen]

får en uddannelse, man kan kalde ansvarlig. Jeg vil vove den påstand, at det gør de i mange tilfælde ikke.

Må jeg slutte med endnu en gang at understrege, at folkeskolen for os at se er det offentliges tilbud om uddannelse til børn og unge, og at det derfor er det offentliges pligt at sikre, at der er en vis ensartethed over denne uddannelse. Hvis man ønsker en anden form for uddannelse, kan man søge friskolen eller efterskolen, og man kan som forældre slutte sig sammen, og selv VS har lov til at skabe deres egne friskoler, hvis de ellers kan finde elever nok. Men vælger man den offentlige skole, må der sikres en vis ensartethed, og det kan ikke være meningen, at den offentlige skole skal gøres til 1.000 friskoler.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 14.00.

Mødet udsat kl. 12.27

Mødet genoptaget kl. 14.00

Forhandlingen genoptoges.

Ebba Strange (SF):

Venstresocialisterne rejser debatten, fordi de mener, at der er problemer i folkeskolen. Jeg har lyst til at starte med at sige: ja, selvfølgelig er der problemer i folkeskolen. Jeg mener i virkeligheden, at der altid vil være problemer i folkeskolen. Det har der i hvert fald været i alle de år, jeg har kendt til den, og det er efterhånden mange år. Det vil der være, bl. a. fordi folkeskolen, dvs. den offentlige skole for det danske folk, på samme tid skal løse to opgaver. Den er i sit væsen og i sin tradition en konserverende institution, fordi det er den institution, hvortil alle folk sender deres børn hen, og som har til opgave at viderebringe og formidle kultur og normer fra den ene generation til den anden. Samtidig skal den være en institution, der skal forberede eleverne til at gå ud i et samfund, hvis strukturer og vilkår den voksne generation ikke kender. Det er klart, at to så forskellige opgaver er svære at løse, uden at det giver problemer, fordi vi altid vil være

nogle, der er tilbøjelige til at lægge vægten mest på den ene opgave, og andre, der er tilbøjelige til at lægge vægten mest på den anden opgave.

De problemer, vi har i folkeskolen i dag, har VSerne prøvet at stille op i 10 punkter. Jeg skal ikke komme ind på alle 10 punkter, men hæfte mig ved nogle af de problemer, som efter SFs mening er de største i folkeskolen, sådan som vi ser den i dag, og jeg vil godt sige, at jeg har prøvet at forberede mig til mødet i dag ved at bruge den ret lange pause, vi uforvarende fik inden denne drøftelse, til at tale med børn, med forældre, med lærere, som jeg er stødt på, en broget mangfoldighed, og ærlig talt må jeg sige, at de problemer, jeg på den måde har fået rullet op, også udgjorde en broget mangfoldighed. Det, jeg siger her, er altså på en eller anden måde et proportionalt udtryk for de problemer, jeg har fået rullet op.

Jeg vil skelne mellem de problemer, der efter min vurdering er indbygget i folkeskoleloven, sådan som den ser ud i dag, de problemer, der skyldes anden, tilstødende lovgivning, og endelig de problemer, der skyldes vores samfundsstruktur i det hele taget.

Socialistisk folkeparti vækender sig sit ansvar over for folkeskoleloven, sådan som den ser ud i dag. Vi fik, som undervisningsministeren også har påpeget, ikke den lov, som SF helst havde set, men vi fik en lov, hvori vi mener, der er nogle muligheder, og efter de informationer, vi har fået rundt omkring fra, mener vi også, at disse muligheder udnyttes mange steder. Først og fremmest er det vores indtryk, at mulighederne for at lave den udelte skole, som SF helst havde set gennemført allerede med den nugældende lov, faktisk udnyttes temmelig mange steder.

Jeg vil godt tillade mig her, for at fremme tanken om at indføre den udelte skole, at citere fra undervisningsministeriets tidsskrift »Uddannelse« nr. 2 fra 1978, som er et meget omfattende og meget interessant dokument om de positive ting ved samlæsningen. Man slutter med at skrive, at netop omkring delt undervisning, altså niveaudelt undervisning, »eksisterer der en omfattende viden, som peger utvetydigt på, at en delt skole ikke specielt fremmer indlæringen hos forskellige grupper af elever og i social henseende er direkte uheldig. Den viden burde man benyt-

[Ebba Strange]

te sig af.« Det være sagt for at pege på, hvad SF ønsker af folkeskolen i fremtiden.

Vi mener også – og det kan jeg i hvert fald bekræfte fra den kommune, hvorfra jeg selv kommer, Århus kommune, at der gøres et meget ihærdigt stykke arbejde fra mange skolars side og fra skolevæsenets side for at prøve at begynde at åbne skolen ud mod samfundet. Det støder på mange problemer, det støder på problemer ude omkring på virksomhederne, på arbejdspladserne, hvor de ikke føler sig undergivet de beslutninger, der er truffet herinde, fordi vi har et erhvervsliv, der i så høj grad er præget af de private erhvervsjeres egne interesser, og de ved ikke rigtig, hvad de skal med de unge mennesker.

Der er ingen tvivl om, at de ønsker, som nogle af os herinde har haft, og som følges op i meget udstrakt grad af forældre og elever rundt omkring, om at undlade niveaudeelingen har skabt en række problemer omkring lærernes arbejdsvilkår. Det stiller krav om muligheder for et lærersamarbejde, forberedelsestid for lærerne, nye undervisningsmidler og andre klassekvotienter. Imidlertid ser det ud til, at også disse problemer lader sig løse rundt omkring.

Der er også problemer med fagtrængslen. Noget af det, vi også fra SFs side pegede på, da vi diskuterede den nye folkeskolelov, og som også andre end vi har peget på, er den kolossale fagtrængsel, som også VSerne peger på. Også dér er det min erfaring, at man rundt omkring forsøger at løse problemet ved at slå fag sammen, sådan som loven åbner mulighed for, eller ved at lave et samarbejde mellem fagene.

Vi er i socialistisk folkeparti tilhængere af den decentralisering, der ligger i loven. Vi mener, det er godt, at der bliver givet mulighed for, at udviklingen i folkeskolen kan foregå i et tempo, der passer de forskellige skoler. Vi indser, at der er stor forskel på det tempo, i hvilket man ønsker at fremme udviklingen i Albertslund og Gladsaxe og så i vestjyske kommuner.

Vi er ikke enige med hr. Steen Folke i, at den vejledende timeplan bruges skematisk rundt omkring. Vi er bekendt med, at man adskillige steder afviger fra den vejledende timeplan efter ønske fra de lokale skolenævn og de lokale lærer- og elevråd.

Efter SFs mening er den største indbyggede svaghed i folkeskoleloven bestemmelsen om prøverne. Det var vores ønske at få en folkeskole, hvor der ikke var prøver, fordi vi mener, at folkeskolen kun er en begyndelse til en fortsat uddannelse, og derfor hører prøver ikke hjemme i en folkeskole. Det er helt klart for os, at det, at man nu skal til at afholde prøver på den nye måde efter 9. klasse, skaber problemer rundt omkring på mange skoler i år.

Og med spørgsmålet om prøverne er jeg ovre i de problemer, som jeg vil sige skyldes andre ting end folkeskoleloven.

Her vil jeg først pege på karakterskalaen. Vi anser det fra SFs side for at være et alvorligt og eklatant løftebrud fra de borgerlige forligspartiets side, at de ikke afventede den udredning om karaktergivningingen, som man havde besluttet i folkeskoleforliget. Jeg skal citere, hvad der står i folkeskoleforliget:

»Man er endvidere enige om, at alle afgangsprøver skal udformes ud fra det princip, at prøven i videst muligt omfang skal afspejle det daglige arbejde i undervisningen, og om, at ministeren skal tage initiativet til et udredningsarbejde med henblik på en forenkling af den nuværende karakterskala (13-skalaen).«

I stedet for at afvente dette udredningsarbejde gik de folkeskoleforligspartier, der hører til i højre side af salen her, sammen med andre borgerlige partier og bibeholdt 13-skalaen.

Som bekendt kan man ikke dumpe ved folkeskolens afsluttende prøver, og derfor er det tosset med en karakterskala, der indeholder en dumpemulighed. SF agter på et senere tidspunkt at tage initiativ til at prøve at få ændret denne karakterskala, så folkeskoleforliget kan blive ført ud i livet i den ånd, det var tænkt.

En anden ting, som er sket senere, er vedtagelsen af gymnasieloven. Gymnasieloven har så alvorlige afsmitninger ned i folkeskolen, at den også ødelægger mange af de intentioner, der var i folkeskoleforliget. Den binder elevernes valg allerede fra 7. klasse til tysk, og den binder valget for de elever, der ønsker at blive sproglige studenter, til latin i 9. klasse. Derved er vi inde på en skævhed, som også venstresocialisterne har peget på i deres oplæg, i de tilvalgsmuligheder, der ligger i loven, for det er klart, at det i meget

[Ebba Strange]

høj grad gør tilbuddet om tilvalg illusorisk, at nogle valg på forhånd er bundne til boglige fag, og det er med til at forhindre den udvikling, som vi ønskede, mod en skole med en større ligeværdighed mellem boglige, praktiske og musiske fag. SF finder, at de ændringer, der er gennemført i gymnasieloven, har en virkning, som rent faktisk er et brud på folkeskoleforliget.

Det tredje hovedområde, jeg skal pege på, er problemerne, der skabes af samfundsudviklingen i øvrigt, og her skal jeg specielt pege på det kolossalt store problem, vi har i dag med ungdomsarbejdsløsheden, der rammer 70.000 unge mennesker. Der er ikke spor tvivl om for os, at den situation, at de unge kan se frem til en arbejdsløshedssituation, er med til at presse valgene i retning af fag, som man tror giver særlige kvalifikationer for den fremtidige tilværelse, og det er ikke bare skolen i kraft af lærerne, der presser, det er forældrene, det er eleverne selv, der presser. Alle er de presset af den helt fantastisk usikre situation, som vores unge mennesker i dag vokser op i, og som jeg ikke kan erindre at have oplevet magen til i de år, jeg har levet, og det er ikke få. Det er dér, tror jeg, at nogle af de borgerlige partier kommer ind og snakker om autoritetskriser og disciplinkrise. Vanskeligheder af den art, som folkeskolen har, er i meget høj grad skabt af den krise, som samfundet er i i øvrigt. Folkeskolen vil altid være en afspejling af det samfund, den fungerer i, og når samfundet er præget af angst og usikkerhed, vil det også smitte af på folkeskolen.

SF beklager, at det ikke lykkedes at få en skolestyrelseslov, der sikrer lærere, elever og forældre en rimelig indflydelse på skolens situation, og som lægger op til, at der bliver skabt et skoledemokrati, der er særlig egnet for elevernes daglige situation og alderstrin. Men vi opfordrer også i forbindelse med det kommende skolenævnvalg de enkelte skoler til at iværksætte forsøg med alternative ledelsesformer, som der ligger en mulighed for i den skolestyrelseslov, vi har, sådan at man i hvert fald kan få begyndt rundt omkring at få nedbrudt den hierarkiske skoleledelsesstruktur, der hersker på de allerfleste skoler.

SF mener ikke, at der først og fremmest skal være ro om skolen. SF mener, at skolen skal være i stadig udvikling, men at den uro, der skal være, skal være frugtbar og udvik-

lende. SF opfordrer ikke mindst de forældre, der ikke har tradition for et tæt samarbejde med skolen, til at stille op og møde frem og stemme ved de kommende skolenævnvalg. Det er derigennem, de kan få en direkte indflydelse på undervisningens indhold, og vi er enige med VSerne i, at det er dér, den kommende tids kamp skal stå.

Vi er enige i de beskrivelser, VS har givet af det undervisningsmateriale, der i meget høj grad bruges rundt omkring på skolerne, og i, at det viderebefordrer borgerlige normer og tankegange. Når hr. Steen Folke peger netop på kønsrolleopfattelsen, er det også fantastisk at bruge de lærebøger i en tid, hvor vi ved, at over 70 pct. af de mødre, der sender deres børn i skole, faktisk er udearbejdende og ikke går derhjemme og passer kødgryderne og haveblomsterne.

Der ligger muligheder for, også i folkeskoleloven, at presse på for at få et indhold i skolen, der er anderledes end det, der præger de fleste skoler, der ligger muligheder for at udnytte lejrskoler, projektarbejder og andre former for udadvendt aktivitet.

Det, der efter SFs mening er vigtigt, er at bruge folkeskolen til at ruste eleverne til at begribe verden og gribe ind i den, sådan at de selv kan få indflydelse på deres fremtidige tilværelse, og det kan kun lykkes, hvis undervisningen i skolerne tager udgangspunkt i det, der faktisk er elevernes hverdagssituation, også for de elever, vedkommende, der kommer fra hjem, der ikke har en uddannelses-tradition. Til det job har skolen, lærerne, brug for et aktivt samarbejde med forældre, også forældre, der ikke har tradition for at samarbejde med skolen.

Freddy Madsen (DKP):

En lang række af de punkter, som VS har fremført i deres pressemeddelelse, og en lang række af de udtalelser, som hr. Steen Folke har fremsat i dag, er vi aldeles enige i. Vi har ved mange lejligheder fremsat synspunkter af lignende art. Det er sket under folkeskoledebatten, under indoktrineringsdebatten, under debatten om skolestyrelsesloven og ved talrige andre lejligheder her i tinget i forbindelse med diskussioner om skoleforhold. På den baggrund finder vi heller ikke, at der er væsentligt nyt at tilføje til den debat, og vi synes ikke, der er grund til, at vi gentager de

[Freddy Madsen]

standpunkter, som vi har i den sag. Det har vi gjort så mange gange.

I stedet for synes vi, det er mere givende at udnytte anledningen til også at se lidt på, hvad det er for et fremtidsperspektiv, der tegner sig for skolen. Specielt nu, hvor regeringen arbejder med planlægning af hele uddannelsessystemet, synes vi, det er vigtigt at se på den ting. Planlægningen er ikke kendt af offentligheden endnu. Alligevel har vi anset det for at være væsentligt at følge, hvordan denne planlægning har udviklet sig, og det arbejde, vi har foretaget i den forbindelse, er mundet ud i nogle konklusioner, nemlig for det første, at udbygningen af folkeskolen skal ses som et led i hele planlægningen af det samlede uddannelsessystem, og for det andet, at hele planen for uddannelsessystemet ikke foreligger med U 90, således som den nu ligger på bordet. Tværtimod kan det næppe understreges ofte nok, at planerne for de videregående uddannelser, som for længst er omsat i praksis eller delvis sat i gang, og regeringens to gange fremsatte forslag om 10.-12. uddannelsesår må inddrages som forudsætninger for at forstå den samlede plan for uddannelsessystemet, som planerne for folkeskolen er led i.

I det hidtil udsendte materiale om planlægningen er der ingen samlet kortfattet fremstilling af hensigterne med planerne. Imidlertid henvises i U 90 til såkaldt andre igangværende reformbestræbelser, eksempelvis for 10.-12. uddannelsesår, de videregående uddannelser, kortere videregående uddannelser osv., og i det samlede planudkast findes en sammenfatning, der gør det klart, hvordan fremtiden skal tegne sig. Det drejer sig om det, der er fremsat af debatgruppen: 90'ernes samfund. En redegørelse som grundlag for overvejelser vedrørende fremtidens uddannelsespolitik. Juni 1977, side 25 ff. Heri siges det – jeg citerer: »Der vil være behov for en øget uddannelsesindsats, hvis danske virksomheder skal hævde sig i den skarpe internationale konkurrence. Men der må ske en ændring i uddannelsesstrukturen i forhold til de tendenser, der stærkt har præget 1960'erne. Der vil fremover ikke være behov for fortsat forøgelse af de traditionelle universitetsuddannelser, som sigter på offentlig ansættelse inden for administration, sundhedsvæsen, undervisning og forskning samt retsvæsen. Derimod vil der være stærkere

behov for at udbygge et bredere spektrum af uddannelser med nyt indhold eller i hvert fald ny kombination af kendte elementer – ikke mindst sigtende på erhvervsmæssig anvendelse, herunder anvendelse i nye erhvervsområder. Indholdsmæssigt synes udviklingen at gå i retning af et system af bredere basisuddannelser suppleret med en overbygning af stærkt differentieret indhold og af varierende varighed og sværhedsgrad. Et stærkt islæt af praktisk erhvervsorientering både med henblik på generelle og specielle erhvervs kvalifikationer vil blive karakteristisk for disse uddannelser.«

Den her citerede skitse er ikke i modstrid med, hvad der står i U 90. Udfylder vi skellet, som er antydning i det netop sagte, med de tiltag, som er iværksat inden for de videregående uddannelser, får vi som resultat et system for uddannelsen, der er stærkt trindelt og differentieret med et fremherskende modulpræg.

Der er næppe nogen, der længere kan fæste lid til, at folkeskolen skulle være en isoleret ø i uddannelsesreformernes hav. Vi er i hvert fald klar over, at folkeskolen må betragtes som en forberedelse til dette fleksible system, hvori de afgørende elementer for det første er systemloyalitet, altså indtæring af accepten af det borgerlige samfund, for det andet tilpasning til forandring. Det enkelte individ må lære at leve med usikkerheden, skabt af de »dunkle« markeds kræfter og industriens behov. Og for det tredje metodeindlæring, hvor det enkelte menneskes viden gøres til små brikker, hvor den totale opsplitning af menneskets viden umuliggør, at samfundsudviklingen kan forstås og styres. Nu vel, vil der blive svaret, men planlæggerne ønsker at fremme ligheden. Over for det vil jeg kun gentage: de erklærede lighedsmål vil træde i baggrunden, fordi der bliver tale om lighed på statsmonopolismens præmisser. Bent Hansen har i sin bog »Velstand uden velfærd« klart dokumenteret resultaterne af en sådan lighedspolitik.

Men folkeskolen må logisk i denne planlægning blive forberedelsen til et totalt system, der er yderst problematisk. Det betyder også, at regeringens planer indeholder elementer, vi er kritiske over for. Samtidig indeholdes elementer, som isoleret betraget er udmærkede og progressive, og som vi i den sammenhæng kan støtte.

[Freddy Madsen]

Vi er fuldstændig klar over, under hvilke omstændigheder disse planer virkeliggøres, dvs. betingelser, der er præget af stigende kriseuddybning og overhåndtagende erhvervsindflydelse. Det er samtidig klart, at dette langsigtede forsøg skal yde sit bidrag til løsningen af de strukturtilpasningsproblemer, som er affødt af den teknologiske udvikling siden 1945 og senest forstærket under indtryk af krisen.

Men uddannelsen kan ikke skæres til efter krisebetingelserne eller efter, at den nuværende samfundsorden vil fortsætte ud i al evighed. Mindretallet i det centrale uddannelsesråd har allerede påpeget, at den samfundsretningsplan, som er foretaget i udredningsarbejdet, er en idylliseret og konfliktløs opfattelse, som næppe på mange punkter vil vise sig at være i overensstemmelse med virkeligheden. Derfor kan man i en kort formel sige, at regeringens planer går ud på at reformere for at konservere de bestående samfundsforhold.

Derfor stiller problemet sig også på en anden måde. Spørgsmålet er ikke, hvordan der skabes en formel strukturel sammenhæng mellem de enkelte fag i skolen, men derimod det altafgørende, om den viden, som eleverne skal opnå, skaber en forståelse for at opnå overblik, helhed og sammenhæng. Det er nemlig selve forudsætningen for, at det er mennesket, der bestemmer udviklingens gang og ikke omvendt. Når det gælder om at skabe en sammenhæng i alt det, eleverne skal lære i skolen, må det endnu en gang understreges, at den nuværende formålsparagraf ikke lægger op til at give den oversigt over og indsigt i hverken naturens, samfundets eller videnskabens udvikling, der fremfor alt er behov for.

Meget må derfor komme til at afhænge af, hvem det er, der skal bestemme skolens fremtid, om det er et udemokratisk organ som det centrale uddannelsesråd eller tilsvarende nogle embedsmænd eller specialister, således som undervisningsministeren selv har understreget det.

I bogen »Bliver der plads til os?« gør ministeren rede for, at politiske beslutninger i realiteten flyttes fra parlamentariske forsamlinger over til faglige eller administrative organer. Det er en tendens, vi allerede kender fra de politiske forlig, men bedre bliver det ikke, når der samtidig i denne teknokratiske

planlægningsmodel indsættes håndplukkede specialister, hvis eneste rettesnor er, at de er personlig udpeget af ministeren – og hvordan det foregår, fik vi jo også i går i ministerens svar til mig en afklaring af.

Der kan ikke stærkt nok advares imod at tro på, at det centrale uddannelsesråd skulle være et særlig demokratisk organ. Planlægningsprocessen har afsløret, at det er de personlig udpegede medlemmer, der som de eneste overhovedet har overblik over, hvad det er, der foregår. Kan man påstå, at det er rimeligt, når der er tale om fremtidens uddannelsessystem?

Selvfølgelig kan ministeren altid legitimere foretagendet ved at sige, at det foreliggende materiale er et debatoplæg. Men hvem kan virkelig tro på det, når der fremsættes reformer efter den rullende planlægnings strategi? Derfor må det fortsat stå til diskussion, om forældre, elever og lærere har den indflydelse, som de må have krav på. Vi fremsatte i efteråret 1977 et fuldstændigt styrelseslovsforslag. Dette forslag kunne have angivet hovedretningen i udviklingen af medbestemmelsen for dem, som virkelig ved, hvad sagen drejer sig om, nemlig lærere, elever og forældre. Vi er fortsat af den opfattelse, at der er langt igen, førend disse grupper indflydelse er sikret i folkeskolen, og denne opfattelse bestyrkes i tilsyneladende overensstemmelse med den netop omtalte tendens til at fjerne alle beslutninger fra demokratiske organer.

Den anden side af miseren i skolen har, som vi mange gange har fremhævet, og som jeg også gerne vil slutte med at fremhæve, umiskendeligt en økonomisk tone. Det er fortsat et spørgsmål, om man vil være med til at bevilge de nødvendige midler til, at den undervisning, som foregår i folkeskolen, også kan foregå på fornuftig vis. Det er det, der er forudsætningen også for løsningen af hovedproblemet, som vi anser for det altafgørende i hele denne diskussion, nemlig om den sociale deling i undervisningssystemet, som først og fremmest begynder i folkeskolen, skal overvindes. Vi ved, at der findes en række kulturelle og andre forudsætninger, som gør, at der vil være tendenser til en social deling i skolen. Denne sociale deling kan vel ikke ophæves under de nuværende samfunds-betingelser, men kun modvirkes, ved at de nødvendige ressourcer og de nødvendige kræfter

[Freddy Madsen]

sættes ind for at hjælpe de elever, som kommer fra de økonomisk svageste lag, frem til den kunnen og den viden, til de forudsætninger, der skal til ikke alene for at gå videre i samfundssystemet, men også for at kunne udfolde et rigere liv, end det er tilfældet på nuværende tidspunkt.

Niels Helveg Petersen (RV):

Da mit partis ordfører, hr. Svend Haugegaard, ikke kan være til stede, skal jeg på hans vegne fremsætte nogle ret få betragtninger i anledning af den forespørgsel, der er stillet.

Det er kun 1½ år siden 5 partier repræsenterende et stort flertal her i folketinget satte en folkeskolelov i kraft, og tiden er ikke nu til en omfattende revision af den lovgivning, der i dag er gældende. For det første fordi det i sig selv er meget betænkeligt for skolens liv med hyppige ændringer, specielt hvis de gennemføres af skiftende politiske konstellationer, og for det andet – og mere væsentligt – fordi den lov, der er gennemført, er en rummelig og smidig lov, der giver mulighed for tilpasning efter lokale ønsker og behov. Den er en ramme for et organiseret samvirke mellem kommunalbestyrelsen, skolens ledelse, lærere, forældre og elever. Forespørgsels formulering er lidt komisk, idet den lyder: Hvad kan ministeren oplyse om regeringens planer for løsning af folkeskolens problemer? Problemerne i folkeskolen er ikke noget, der kan løses ved lov. En lov om folkeskolen løser ikke folkeskolens problemer. De løses eller løses ikke af de enkelte lærere i de enkelte skoletimer og af eleverne selv i deres indbyrdes forhold. Loven er en ramme, aldrig en løsning.

Det radikale venstre erkender, at der for skolen og for uddannelserne i dag er mange problemer. Det kan ikke være anderledes i et samfund, hvor problemerne er store og voksende, hvor der i det omgivende samfund er problemer med social ulighed, psykiske problemer for forældre såvel som for børn, ægteskabelige problemer, uligheder i vilkår og muligheder, arbejdsløshed, hvor der netop i disse år vokser frem et fænomen, vi ikke har kendt tidligere, med en voldsom stor ledighed specielt blandt de unge, og hvor vort samfund har nået et »udviklingstrin«, hvor det nu viser sig, at samfundet faktisk ikke

har brug for de 16-20-årige i sin produktion af varer og i forbindelse med sine tjenesteydelser. Det er et problem, der ikke nu kun viser sig hos os, men i samtlige industrialiserede lande. Derfor er der problemer og mange problemer, og i skolen støder problemerne sammen, ikke kun med hensyn til den struktur, der er, og det indre liv, der er i skolen, men i allerhøjeste grad også med hensyn til indholdet af den undervisning, som skal præge skolen i det daglige, og som selvfølgelig må ændre sig i takt med den udvikling, der finder sted i det omgivende samfund.

Det radikale venstre vedkender sig sit ansvar for den lov, der er gennemført, og det har alle de partier, der var med til at gennemføre den nugældende folkeskolelov, jo også hidtil gjort, ja selv hr. Bertel Haarder, som benyttede lejligheden til at tale om noget helt andet på helt Søren Krarupsk manér.

Der bliver ved senere lejlighed mulighed for at tale om U-90, som selvfølgelig rejser en lang række problemer for vort uddannelsessystems udfoldelse i fremtiden. Jeg vil dog i hvert fald for det radikale venstres vedkommende gerne understrege, at der er to problemer, der især trænger sig på, dels de uddannelsessynspunkter, vi skal anlægge for de unge og for børnene i førskolealderen, dels de synspunkter, vi skal anlægge for voksenundervisningen for de mange hundrede tusinder af voksne, som er kommet ud af skoleforløbet uden at have fået de tilbud, som de burde have haft.

I den nugældende lovgivning lægger det radikale venstre afgørende vægt på forældreindflydelsen og elevindflydelsen, også ved valg af læremidler og undervisningsmaterialer. Det er noget ganske afgørende ved den lovgivning, der nu er gældende, at man ikke binder den enkelte skole og de mennesker, der virker omkring den enkelte skole, til et ganske bestemt sæt af muligheder, men at man har mulighed for at vælge, hvorledes man ønsker at tilrettelægge uddannelsen og undervisningen på den enkelte skole og i den enkelte kommune. Vi vender os stærkt imod centralisering, som efter vor opfattelse vil give anledning til en lang række problemer, ikke kun af pædagogisk art, men også af anden art på alle leder og kanter i folkeskolens dagligliv.

Vi lægger vægt på, at det bliver til virkelighed, der er en af hensigterne med lovgiv-

[Niels Helveg Petersen]

ningen, nemlig at de praktiske fag placeres stærkere i skolens dagligdag. Vi ønsker også, at specielt idrættens muligheder styrkes. Vi finder, at det i lys af den samfundsudvikling, vi er inde i, er meget vigtigt, at idrættens muligheder styrkes, også i skolen.

Vi erkender, at der er et særligt problem med hensyn til klassekvotienter. Billedet er ikke så dystert på dette område, som det har været tegnet i begrundelsen for forespørgslen, men der er et problem, og fra det radikale venstre vil vi gerne sige, at vi prioriterer løsningen af dette problem og nedsættelse af klassestørrelserne med de forskellige tekniske muligheder, der er for det, meget højt, også højere end tilvejebringelsen af nye og dyre lokaler.

Så vil jeg gerne understrege, at det er noget meget væsentligt i dansk skolelovgivning, at vi har de frie skoler, også de frie børneskoler, at der altså ikke i dansk lovgivning er tale om en tvang her. Det er noget væsentligt efter vor opfattelse, det er noget, vi ønsker under alle omstændigheder skal fastholdes ved tilrettelægnings af dansk skolelovgivning. Vi mener, at det er vigtigt at udbygge dette særpræg. Det giver minoriteter i det danske samfund, kredse af forældre og lærere, som ønsker at tilrettelægge uddannelsen og undervisningen anderledes, end det sker i den offentlige skole, mulighed herfor, og det giver også en inspirationsmulighed for den offentlige skole, som i allerhøjeste grad er påkrævet. Vi mener, at der fra de frie skoler kommer en inspiration til den offentlige skole, som vi slet ikke kan undvære i de kommende år.

Chr. Christensen (KrF):

Der er nu gået knap to år, siden den nu gældende skolelov trådte i kraft. Udviklingen siden da har trods det korte tidsrum vist noget om de muligheder, der ligger for folkeskolen med hensyn til at give eleverne kundskaber og forståelse af ansvar for deres egne handlinger og indsats. Udviklingen har også antydning af mulighederne for og nødvendigheden af et tættere samarbejde mellem hjem og skole og mellem skole og det omgivende samfund.

De forhåbninger, der lå hos kristeligt folkeparti, om, at skoleloven i forbindelse med den nye skolestyrelseslov skulle kunne give

lokalt styre og dermed forældrene større indflydelse på skolen, dens daglige arbejde og undervisningens indhold og tilrettelæggelse, synes i stor udstrækning at blive opfyldt.

Forespørgernes vældige iver for at få denne debat frem inden valget til de kommunale skolenævn og skolekommissioner tyder på, at de også har erkendt den stigende indflydelse, der med skoleloven og skolestyrelsesloven er tillagt de lokale myndigheder og forældrene. Denne erkendelse hos forespørgerne står imidlertid i skærende modstrid med nogle af de 10 problemområder, VS har fremlagt som baggrundsmateriale for denne debat. Ved nøjere eftertanke burde VS have sagt sig selv, at en del af de problemer, der er rejst, kan og skal løses på lokalt plan, og derfor kunne de være udeladt i denne forbindelse.

Den her anvendte fremgangsmåde kunne godt føre til det spørgsmål, om VS i virkeligheden er bange for den udvikling, der her er sat i gang i retning af større lokal indflydelse på skolen. Er man bange for forældrenes indflydelse? Føler man, at man ligesom mister det centrale styringsgreb om skolen? Nu hørte vi godt hr. Steen Folkes udtalelse ved indledningen af denne debat, men jeg synes stadig væk, der er et uafklaret spørgsmål her. De af VS opstillede 10 problemområder er for øvrigt godt kommenteret af undervisningsministeren, så jeg skal ikke yderligere gå i detaljer med disse.

I øvrigt er de af VS opstillede problemområder båret frem af en grundholdning til folkeskolen, der er stik modsat den, kristeligt folkeparti står for. Men jeg må medgive forespørgerne, at tiden siden folkeskolelovens vedtagelse har vist, at udviklingen inden for folkeskolen langt fra har løst de problemer, der var i folkeskolen og siden er kommet til. Udviklingen har ikke alle steder givet den fornødne ro i og omkring skolens arbejde, den har ikke givet alle forældre den fornødne tryghed og tillid til, at skolen med den nuværende formålsparagrafs formulering kan give eleverne de fornødne kundskaber og den individuelle hjælp, de har krav på. Dette kan skyldes skolelovens kompromisprægede udformning, som igen skyldes skolelovforligspartiernes vidt forskellige grundholdning til, hvilke formål skolen skal have, og hvilke opgaver den skal løse.

Jeg noterer med tilfredshed undervisningsministerens bemærkninger om, at ved det

[Chr. Christensen]

forlig, der blev indgået i forbindelse med lovens vedtagelse, måtte hvert enkelt af de deltagende partier afstå fra at få medtaget alt, hvad det kunne tænke sig. Ligeledes måtte de hver især acceptere noget, de hellere havde set udgå. Det er en særdeles korrekt analyse. Dette skete jo for at opnå en lov, vi kunne forsøge at leve med.

Jeg har ligeledes noteret mig ministerens fastslåen af, at det indgåede forlig og ansvarligheden heroverfor ikke fratog de enkelte partier muligheden for at kæmpe for deres generelle synspunkter. Tiden har vist, at der virkelig er grund til at følge udviklingen i folkeskolen med den største opmærksomhed. De drøftelser, der i den sidste tid er ført skolelovsforligspartierne imellem desangående, fortæller, at man også tager denne opgave alvorligt.

Kristeligt folkeparti tog medansvar for folkeskoleloven. Det gjorde vi først og fremmest for at forhindre den lemlæstelse af kristendomsundervisningen, der var lagt op til i lovforslaget. Det lykkedes, men kun delvis. Derfor må fagets timetal og indhold styrkes, så vore børn og unge kan få kendskab til og mulighed for at bevare og bære vor kristne kultur videre til kommende slægter.

Men dette er ikke det eneste uløste problem. Mange forældre er bange for, at folkeskolen ikke kan leve op til de forventninger, som mange af forældrene stiller med. Nu er det jo normalt, at en lov får lov at virke et stykke tid, indtil man kan bedømme dens virkning, inden man eventuelt skrider til ændring af loven. Men er der begået fejl, eller er der mangler ved en lov, er det folketingset, der først og fremmest må have forpligtelsen til at rette disse fejl og mangler.

Kristeligt folkeparti har ved at tage medansvar for folkeskoleloven ikke afskrevet retten til at kæmpe for at rette de fejl og mangler, der efter vor opfattelse er ved den nye skolelov. En af fejlene var det for lille timetal på 30 til de ældste elever. Dette blev rettet på initiativ af skoleforligspartierne, og det var en helt rigtig fremgangsmåde. Men tilbage står manglerne med hensyn til kristendomsundervisningen, som jeg har omtalt, og manglerne med hensyn til placering af undervisningen i dansk, historie, geografi, biologi, tysk og idræt.

Lad os også erkende, at problemerne omkring niveaudelingen og prøverne i forbin-

delse hermed heller ikke er løst. Skal man behandle børnene retfærdigt, og det skal vi, så skal vi behandle dem forskelligt, fordi de er forskellige. Derfor må undervisningen gives på det niveau, hvor de er i stand til at få størst udbytte af den. Derfor må de også have mulighed for at aflægge prøver på det niveau, de er undervist på, men denne udvikling og disse ændringer må ske med skyldig hensyntagen til det store behov, som skolen i dag har for en rolig udvikling.

Desværre er der hos mange forældre en ikke ubegrundet frygt for, at skolen skal lede børnene ad veje, der er ukendte for forældrene. Det giver utryghed i samarbejdet mellem skole og hjem. Det er sagt, at skolen har afspejlet det omgivende samfund. Det vil sige, at skolen måtte hjælpe eleverne til at opfylde de krav, samfundet måtte stille til dem, når de kom ud som nye, aktive samfundsborgere. Men i 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne formede der sig efter min opfattelse hos nogle et helt nyt syn på skolen og dens opgave. Skolen havde været et spejlbillede af samfundet. Nu meldte der sig kræfter, der ønskede, at spejlet skulle være aktivt. Det vil sige, at der fra skolen skulle stråle lys ud over samfundet for at fortælle samfundet, hvordan dette skal være. Kort sagt, der var kræfter, der ønskede at bruge skolen til formning af et nyt samfund. Derfor må vor tids skolebillede påkalde sig alvorlig opmærksomhed hos såvel forældre som skoleledere og politiske myndigheder.

Der er ikke noget mærkeligt i, at kræfter med denne målsætning sætter ind over for skolen. Skal man eksempelvis ændre hårfarven fra lyst til rødt, hjælper det jo ikke at farve det ældste af håret, spidserne, for så vil farven hurtigt forsvinde. Nej, man må have fat ved roden. Derfor kræver disse kræfter børnene i deres tjeneste, og så sætter man ind mod skolen over for børnene under devisen jeg'ets frie udfoldelse, det vil sige barnets fuldstændige frigørelse, ingen magt ved siden af én og ingen magt over én. Barnet skulle frigøres fra forældrenes, lærernes og Guds autoritet.

På den baggrund satte man angreb ind for at nedbryde skolens sunde autoritet med de vanskeligheder til følge, som mange skoler i dag lider under. Dette sker på et tidspunkt, hvor kravene om kundskaber til vore børn og unge er større end nogen sinde på grund

[Chr. Christensen]

af den stadig stigende konkurrence herhjemme og med vore omgivende landes unge. Derfor er skolens situation i dag dobbelt svær i forhold til tidligere. Derfor er det også afgørende, at vi besinder os på, hvad vi vil med vor skole, og på hvilket grundlag den skal hvile.

Kristeligt folkeparti vil, at undervisningen skal tilrettelægges sammen med dem, der har ansvaret for børnene, og det er forældrene. Efter vor opfattelse er børnene Guds gave til forældrene. De har dermed også fået den opgave at opdrage og præge børnene, indtil de bliver gamle nok til selv at tage stilling til tingene. Forældrene har derfor ikke bare ret, men også pligt til selv at bestemme over deres børns opdragelse og undervisning. Skolen er forældrenes medhjælper i opdragelsen og undervisningen af deres børn. Skolen har derfor sit mandat fra hjemmene. Kun på dette grundlag kan der skabes et bæredygtigt samarbejde mellem skole og hjem, og i dette samarbejde må eleverne drages positivt ind.

Skolens opgave i denne omskiftelige tid må efter vor opfattelse først og fremmest være at give børnene de nødvendige kundskaber og give dem mulighed for på det kristne kulturgrundlag at udvikle sig til frie, selvstændige og ansvarsbevidste samfundsborgere. Vi må derfor kraftigt modsætte os, at vore skoler skal misbruges til ensidig, politisk, anarkistisk påvirkning med det formål at nedbryde det bestående samfund. En prioritering af lighedsbegrebet som fremhævet i U-90, og som jeg føler er et falsk frihedsbegreb, vil være statsdirigering af folkeskolen og dræbende for den enkelte elevs udviklingsmuligheder, og derfor må vi på det skarpeste afvise de intentioner, der ligger i U-90. Men det får vi forhåbentlig lejlighed til ved en senere debat at gå i dybden med.

Jeg vil ønske, at vi fremover kan bevare vor skole som folkeskole præget af frihed under ansvar i erkendelse af, at virkelig frihed kun kan opleves af den, der har mødt frihedens begrænsning. En venlig, hjælpende og imødekomende, men fast skole er det, vore børn og vort samfund i dag har brug for og vel inderst inde også ønsker. En sådan skole giver tryghed i en verden i opbrud, og møder børnene dette og samtidig får en undervisning, der giver dem kundskaber og indsigt, vil de føle skolen som et sted, hvor der er godt at være. Så kan de lære noget, og

de udisciplinerede, og anarkistiske tilstande vil nok ganske stille forsvinde ud af skolen. En sådan skole vil også kunne give vore lærere mulighed for en meningsfyldt tilværelse.

Alfred Hansen (DR):

Det kan kun være af det gode, at man får en løbende debat vedrørende bestemte samfundsproblemer. Man fornemmer helt klart, at baggrunden for den debat, der her er rejst af venstresocialisterne, er at få diskuteret og tilbagevist en postuleret indoktrinering i den danske folkeskole i venstreorienteret retning. Man fornemmer også ligesom mellem linjerne i de mange publikationer, der er kommet fra VS i denne forbindelse, at VS i og for sig ikke har noget imod en slags indoktrinering, hvis det blot bliver på VSernes ideologiske baggrund. Jeg vil håbe, at denne fortolkning af forespørgselsdebatten er forkert, men ingen kan forbavses over, at man ved læsning af disse ting har fået den fornemmelse.

Lad mig blot tage én ting frem, nemlig punkt 5 om karakter- og eksamensræset, hvor VSerne skriver, at det er ødelæggende, og at man lærer børnene at konkurrere i stedet for at samarbejde. Det er ikke mit indtryk, at det ene udelukker det andet. Det må være sådan, i hvert fald hvis man har jordforbindelse med, hvad der sker i folkeskolen, at man tilgodeser individuelle behov, individuelle forudsætninger og samtidig giver børnene muligheder for i denne forbindelse at få tilgodeset det gennem et samarbejde med klassekammeraterne og med læreren.

Med hensyn til punkt 7 om »tilvalgsordningens elendighed«, som der står som overskrift, er det sådan, at tilvalgsordningen efter min vurdering er et gode. Det finder sted i folkeskolens ældste klasser. Det finder sted, efter at eleverne har fået en god basisviden og en orientering om, hvad de enkelte fag indebærer. Det må også være vigtigt, at man i folkeskolen lærer eleverne at kende deres egen styrke og eventuelt også deres egen svaghed, ligesom også de voksne må erkende deres styrke og deres svaghed. Først derigennem har de mulighed for at spore sig ind på de ting, de har lyst til at beskæftige sig med. Derfor anser jeg hele tilvalgsordningen ikke som en elendighed, men som et gode, der giver eleverne mulighed for at tilgodesese deres behov og deres interesse.

[Alfred Hansen]

Der er dog ting i oplægget fra VS, som jeg i nogen udstrækning støtter, bl. a. med hensyn til klassekvotienterne. Her vil jeg gerne påpege nødvendigheden af en klassekvotient-sænkning, navnlig i de første skoleår. Det er jo en stor omvæltning for børnene, når de påbegynder en folkeskoleuddannelse, og dér er det vigtigt, at lærerne får de bedste muligheder for at tilgodese deres individuelle særpræg, behov, anlæg og forudsætninger. Der mener jeg nok at det er noget i retning af et hestearbejde og i mange tilfælde næsten uoverkommeligt for læreren med de store klassekvotienter at kunne leve op til denne forpligtelse.

Det er da relevant, at man knytter en vis forbindelse mellem folkeskoleloven og de økonomiske bevillinger, som burde have været en naturlig konsekvens af en vedtagelse af folkeskoleloven. Jeg mener ikke, at de fem partier, som står bag folkeskoleloven, har levet op til de økonomiske forpligtelser, så man kan indfri de intentioner, der ligger i folkeskoleloven. Man skaber ikke en ny skole med bedre uddannelsesmuligheder og kan ikke tilgodese individuelle hensyn blot ved at lave en lov, hvis ikke man tager de økonomiske konsekvenser heraf. Det kan være lavere klassekvotienter, det kan være større mulighed for pædagogisk og tværfagligt samarbejde mellem lærerne.

Det gør det jo ikke lettere, at man tilsyneladende i kommuner, og uden at folketinget har antastet det, har en tendens til at bygge mastodontskoler med 800-1.000-1.200-1.400 elever. Dér er det naturligt, at man taler om 2-sporede eller 3-sporede skoler, men det er for mig ikke det afgørende. Det afgørende er, hvor mange spor man fylder i dem. Det er ikke tilfredsstillende, at man siger: vi har kun en 3-sporet skole i den og den kommune, hvis realiteten er, at der fyldes både 5 og 6 spor i. Jeg har en teori om, at hvis man fordobler antallet af elever i en skole, så fordobler eller firdobler man problemerne. Det er jo alt sammen noget, hvor folketinget har mulighed for at påvirke udviklingen i en lidt anden retning.

Der er talt om undervisningens teoretiske slagside. Det er da muligvis rigtigt, men hvorfor? Fordi mange elever og forældre ved, at boglige fag giver kompetence i højere grad end musiske og praktiske fag. Ændringerne på dette område skal derfor ikke kom-

me fra skolen, men fra det omgivende samfund. Skolen er jo en funktion af samfundet og ikke omvendt.

En relevant sammenligning mellem mængden af boglige og praktiske, musiske fag skal i øvrigt inddrage elevernes valg af fag i den kommunale ungdomsskole, idet mange elever vælger boglige fag i folkeskolen og knap så »krævende« fag om aftenen i ungdomsskolen. Begge skoler er kommunale, og de benyttes i stort omfang af de samme elever.

Med hensyn til det foreliggende bogvalg på skolerne, som jo er anledningen til debatten, hvor VS forsøger at give indtryk af, at man forsøger at give børnene en borgerligt orienteret indoktrinering, er det jo sådan, at enhver har mulighed for at skrive bøger til undervisningsbrug i folkeskolen. Det er så op til de respektive skolenævne at finde ud af, hvilke bøger man ønsker at anvende i den pågældende skole.

Jeg mener, det er en god måde, det er en nærdemokratisk måde, man giver forældrene indflydelse på, og jeg hylder med stor tilfredshed i den forbindelse, at vi nu får en ny styrelseslov, som helt og totalt sætter politikerne ud af skolenævnene og overlader det til de forældrevalgte.

Jeg er heller ikke bekymret for, at det ser ud til, at skolenævnsvalgene er en tam affære. Man får undertiden indtryk af, at VSerne ikke rigtig ved, hvordan livet er i folkeskolen i dag. Det er sådan, at forældreforeningen, som heldigvis er etableret ved langt de fleste skoler, kalder alle forældre sammen. Man drøfter skolens problemer, og man finder som regel som udgang på en sådan debat frem til en del forældre, som er villige til at påtage sig jobbet som skolenævnsmember. Der er mulighed for at foreslå egne kandidater på en såkaldt partipolitisk liste. Jeg finder, det er særdeles uheldigt, hvis den danske folkeskole skal infiltreres af partipolitiske kæpheste. Der er mulighed for alle forældre for at engagere sig, og man kan kun beklage, at VSerne ikke rigtig føler, at deres specielle holdning til samfundsproblemerne bliver tilgodeset. Det skyldes ene og alene, at der er forholdsvis få, som deler deres samfundsmæssige opfattelse.

Jeg synes også, der er lejlighed til ligesom at sige, at der naturligvis er mange lærere, som ved, hvordan livet er uden for skolen. Det er jo ikke sådan, at det kun er bøgernes

[Alfred Hansen]

indhold, der bestemmer undervisningens forløb. Enhver ting, der bliver taget op, stof, der bliver gennemgået, knyttes der naturligvis i langt de fleste tilfælde mundtlige kommentarer til. Der udspinder sig en debat mellem lærere og elever, og man drøfter ikke bare parcelhusejere, båd og bil, men man drøfter også storbyens problemer.

Børnene er – og lykke for det – særdeles godt orienteret, og de lader sig ikke nøje med en slags indoktrinering fra læreren eller, sagt på en anden måde, enetale fra læreren. Det er et samspil, der er en dialog i gang, og det synes jeg er en værdifuld udvikling i den danske folkeskole.

Folkeskolen er ikke en erhvervsskole. Man skal derfor ikke uddanne børnene til en fremtidig livsstilling, men folkeskolen er det offentliges tilbud om at bibringe børnene kundskaber, som skaber rammerne for et miljø, hvor børnene befinder sig godt, og hvor der gives mulighed for at udfolde sig både individuelt og i fællesskab. Det er vigtigt, at eleverne får en basisviden, som sætter dem i stand til at fornemme tingenes sammenhæng, deri er jeg helt enig i venstresocialisternes oplæg. Det er nødvendigt, at de får mulighed for at se tingene i sammenhæng, for at de bedre kan foretage en vurdering og en udvælgelse af de fagområder, som har deres interesse, og som kan tilfredsstille deres behov.

I den afsporede indoktrineringsdebat, hvad enten den er af højreorienteret eller venstreorienteret observans, overser man ligesom totalt det forhold, at ingen skoleelev kun undervises og præges af én bestemt lærer, men derimod af mange lærere i hele skoleforløbet. I forbindelse med en eventuel påvirkning af eleverne gælder også på dette område den fysiske lov om aktion og reaktion, tryk avler modtryk.

Myndighederne må naturligvis altid være på vagt over for eventuelle indoktrineringsforsøg, men jeg synes, det er lige så vigtigt, at ingen meninger, ingen holdninger og ingen synspunkter bliver undertrykt. Skolen er imidlertid et spejl af samfundet, og det vil være naivt at forestille sig en problemfri tilværelse inden for skolens porte, når alle ved, at tilværelsen udenfor er præget af mangfoldige sociale og menneskelige problemer.

Folkeskolen trænger hverken til revolutionerende eksperimenter eller reaktionær ind-

griben, men derimod til folketingets forståelse for, at elever, forældre og lærere har de bedste forudsætninger for i skøn samdrægtighed at løse problemerne dér, hvor de opstår. Det må folketinget give dem ro til. Myndighedernes opgave bliver så at give dem de nødvendige økonomiske midler, så f. eks. klassekvotienten, som jeg tidligere har nævnt, i navnlig de første skoleår kan nedsættes, og man må stile efter mindre skoleenheder.

Jeg tror, det er vigtigt med denne debat for ligesom at få slået fast, hvordan holdningen i folketinget er. Der har med meget barske ord fra hr. Steen Folke været givet nogle kommentarer til hr. Erhard Jakobsens skolepolitiske opfattelse. De to politikeres skolepolitiske opfattelser er på de fleste områder diametralt modsatte, men de har forstået at publicere deres synspunkter på en sådan måde, at de gennem deres optræden og deres udtalelser har formået at tækkes navnlig TV, som har set en stor opgave i, selv om de to politikere repræsenterer forholdsvis få vælgere i dette land, at tækkes dem på en sådan måde, at de mange gange har haft mulighed for at publicere deres skolepolitiske synspunkter. Det er, som om man i hele publiceringsprocessen vedrørende, hvad folketingsmedlemmerne står for, ofte fra mediernes side falder over ganske bestemte personer, som gang på gang får lov til at sige, hvad de står for, selv om det er en kendsgerning, at langt de fleste medlemmer af folketinget repræsenterende langt den største del af befolkningen meget sjældent får mulighed for at kommunikere til borgerne, hvad de står for. Det kan man beklage, men konstatere det det må man.

Jeg synes også, det var interessant i oplægget fra venstresocialisterne at se, hvordan de angreb, at man i regneundervisningen skal arbejde med begreber som aktier og obligationer, som om man derigennem ville opdrage dem til at blive kuponklippere og spekulanter. Det er jo nu engang sådan, at aktier og obligationer indgår som en del af vort penge-system, og det kan være meget relevant for børnene, hvis de engang skulle få lyst til at købe et hus, at de så ved, hvordan tingene hænger sammen. Det har jo noget med det omgivende samfund at gøre, og jeg har i og for sig indtryk af, at venstresocialisterne ønsker at åbne derudtil.

Et andet begreb, som man meget ofte opererer med fra venstre side her i salen, er be-

[Alfred Hansen]

grebet arbejderbørn. Jeg har aldrig rigtig fået svar på definitionen af dette begreb, og jeg vil i grunden gerne vide, hvad et arbejderbarn er. Er det funktionærernes børn, er det gårdejernes børn, eller er det folketingsmedlemmernes børn? Er det den skattepligtige indtægt, eller er det bruttoindtægten, der er afgørende for, hvornår man er et arbejderbarn? Jeg tror, at vi skal være varsomme med at slynge den slags postulater ud og den slags begreber, som ikke i sig selv er særlig dækkende.

I øvrigt har jeg i min periode i folkeskolen igennem mange år haft den glæde at se, at det meget ofte har været sådan, at det, som venstresocialisterne nok forstår ved arbejderbørn, ofte er de børn, som har klaret sig bedst. Det vidner om en dyb mistillid til Danmarks lærere, hvis man tror, at det er et handicap at være arbejderbarn, når der skal undervises i folkeskolen, og når der skal udvælges til eventuelt et gymnasium eller en anden videregående uddannelse. Folkeskolens lærere har også mulighed for at vurdere, hvordan tingene hænger sammen, og jeg tror, der er langt større glæde hos en lærer i den danske folkeskole, hvis et såkaldt arbejderbarn får mulighed for at frekventere gymnasiet, end hvis et såkaldt direktørbarn får lov til det.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg håber, at hr. Alfred Hansen tilgiver, at jeg også ved denne lejlighed tager ordet. Jeg kan til ærgrelse for hr. Alfred Hansen oplyse, at det ikke bare er i TV, jeg får lejlighed til at fremsætte mine synspunkter. Næsten samtlige ugens aftener, hvor jeg ikke befinder mig i Bruxelles eller i Strasbourg, er jeg ude til møde i forældreforeninger rundt omkring i landet, der beder mig om at komme med synspunkterne. Jeg kan på den anden side glæde hr. Alfred Hansen med, at tre fjerdedele af det, han har sagt i dag, er det samme, som jeg siger ude på disse møder, men det er noget ganske andet, end hr. Alfred Hansen i bladet Folkeskolen har læst om, hvad jeg siger.

Jeg var meget tilfreds med det, som hr. Ingolf Knudsen på mit partis vegne sagde, og jeg ønsker endnu en gang at understrege hr. Ingolf Knudsens fremhæven af, at centrum-demokraterne kun på ét punkt øn-

sker centralisering. Vi ønsker, at alle danske folkeskoler skal undervise i et minimum af ting og stille et minimum af krav. Jeg vil med et slag på tasken anslå, at det er 12-15 timer om ugen, det drejer sig om. Resten har vi intet ønske om at blande os i. Det er den centralisering, vi ønsker, og det mener vi ligger i begrebet den danske folkeskole, ikke at forveksle med en Steen Folke-skole, som vi jo har hørt en del om i dag.

Selv om jeg havde haft nogle bemærkninger til ministeren i dag, så ville jeg bestemt ikke komme med dem, for jeg er, ligesom jeg tror at alle tingets øvrige medlemmer er, så glad for at se ministeren her i god behold, at vi allerede af den grund vil afstå fra at sige noget.

I øvrigt var der heller ikke meget at sige ud over at anerkende, at ministeren som repræsentant for alle de partier, der står bag ved skoleforliget, loyalt sagde, hvad der er at sige på de partiers vegne. Det synes jeg var helt i sin orden, og det kan vi andre kun tage til efterretning.

Må jeg så sige om det, ordføreren for forespørgerne bragte frem, at samtlige de problemer, måske med undtagelse af klassekvotienten, som han berørte, ikke er de problemer, folk diskuterer ude omkring i landet. Det er, hvad venstrefløjen, strækkende sig fra Specialarbejderforbundets specielle intellektuelle, der skriver i bladet for medlemmernes penge, og over til venstresocialisterne, hvad de intellektuelle render rundt og snakker skole. Det var det, der blev bragt frem her. Men det er ikke de spørgsmål, som nogen af os møder, når forældre står op ude omkring og kommer med deres bekymringer omkring folkeskolen.

Men de kom frem fra andre. De kom frem fra hr. John Winther, og de kom ikke mindst frem fra hr. Chr. Christensen, som netop vægtigt nævnte alle de ting, som bekymrer folk rundt omkring. Det siger jeg ikke som et forsøg på at angribe den ny folkeskolelov, for det er ikke en ny udvikling. Det er noget, der har været i gang i flere år. Jeg tror bare ikke, at den ny folkeskolelov hjælper på det. Jeg tror snarere, at den skader. Men jeg er enig i, at det må vi vente et stykke tid med at bedømme. Jeg er som hr. Chr. Christensen bekymret for, hvor vi kører hen, og det ændres ikke noget af forældreindflydelse.

[Erhard Jakobsen]

Jeg har været glad for debatten i dag, ikke mindst af én grund: nu er det slut med de upolitiske talsmænd rundt omkring i landet for forældre og for lærere. Nu står jeg nemlig med hr. Steen Folkes 10 punkter i hånden og kan henvise til, at de mange upolitiske talsmænd rundt omkring i landet er dem, der står for nøjagtig de synspunkter, som hr. Steen Folke og fru Ebba Strange står for, men de holder bare kæft med, hvilket politisk parti de taler for. De taler som repræsentanter for forældre og lærere, og det kan enhver jo gøre.

Tove Jørgensen (DKP):

Jeg vil gerne tage fat i en bestemt ende af folkeskolens problemer, det er forholdet mellem skole og hjem. Undervisningsministeren nævnte i sit indlæg, at hun er tilhænger af det uformelle samarbejde imellem skolens brugergrupper, det vil sige forældre, lærere og elever, og at hun var bange for et alt for formaliseret samarbejde på dette område. Det kan lyde meget tilforladeligt, når man bevæger sig på det generelle plan. Der er naturligvis ingen, der er tilhænger af, at en række formelle regler skal forhindre, at de naturlige muligheder for samarbejde mellem skole og hjem, som opstår på klasseplan, og som kan antage mange forskellige former, skal kunne fungere. Men anderledes forholder det sig, når det drejer sig om skolens helhed, om forældrenes indflydelse på, hvordan deres børns skole skal fungere såvel indlæringsmæssigt som socialt og ikke mindst i forhold til det omgivende samfund.

Hvad vil et uformelt samarbejde betyde her? Det betyder ganske enkelt centralisme. Det betyder, at én eneste person kan afgøre, hvad der skal foregå forældre og skole imellem, og ikke mindst hvad der ikke må foregå. Denne ene person er skolens inspektør. Med den skolestyrelseslov, vi har i dag, vil det være skoleinspektøren alene, der afgør, hvorledes dette uformelle samarbejde mellem lærere, elever og forældre skal foregå, og det kan han eller hun gøre suverænt, fordi det er skoleinspektøren, der sidder på det administrative apparat. Hvis dette apparat ikke er tilgængeligt for forældrene under en eller anden form, er det illusorisk at tale om, at forældrene har indflydelse på skolens helhed.

Jeg vil godt være helt konkret. I to omgange har jeg siddet som medlem af et skolenævn i Albertslund kommune. Det er en kommune, der i sit ydre image lægger op til at inddrage borgerne i beslutningsprocesserne, man har holdt borgermøder osv. Men jeg har ikke oplevet ét eneste tilfælde, hvor der er gået noget igennem, som skoleinspektøren var uenig i, uanset om såvel lærere som nævn og forældre har været helt enige. Albertslund kommune har købt 4 ugentlige informationsider i det lokale distriktsblad. Her har man offentligt tilkendegivet, at man ønskede borgerne inddraget bl. a. i drøftelserne om udbygningsplanerne for skolevæsenet. Men da vi som skolenævn tog det bogstaveligt, så det ganske anderledes ud.

Ved den skole, hvor jeg er nævnsmedlem, ville man inddrage nogle undervisningslokaler til skolefritidshjem. Det ville medføre, at ca. 7 af skolens 33 klasser blev vandreklasser, dvs. eftermiddagsklasser og delte hold osv. Skolenævn, lærerråd og elevråd var enige om, at det var uacceptabelt, og udtalte sig ad de formelle kanaler. Men også mange forældre ønskede at tilkendegive deres holdning og ville igennem en underskriftindsamling blandt skolens forældre sende et åbent brev til kommunalbestyrelsen, altså et klart eksempel på uformelt at støtte skolens formelle organer. Men dette blev forhindret, fordi skolens inspektør nægtede at give endog skolenævnets medlemmer en adresseliste over forældrekredsen. Inspektøren fik opbakning fra skoleforvaltningen i kommunen, der i et brev til nævnet udtalte, at inspektøren ikke var forpligtet til at udlevere adresserne.

Jeg har spurgt undervisningsministeren, om dette er korrekt, og har fået at vide, at undervisningsministerens principielle holdning er, at skolenævnet skal kunne få adresserne med henblik på skriftlig henvendelse til forældrene. Men jeg vil gerne bede ministeren svare mig her: skal det ikke være muligt for skolens forældre indbyrdes at få kontakt med hinanden? Skal personlig kontakt imellem forældrene i forældrekredsen være forbudt, f. eks. en henvendelse til folk, der har skifteholdsarbejde o. lign., så de kan få mulighed for at udtale sig bl. a. med henblik på en situation som den, jeg har beskrevet? Hvor kan forældrenes rettigheder være hente, hvis dette ikke er tilfældet? Jeg vil sige: på et meget lille sted, splittet op klassevis og

[Tove Jørgensen]

uden mulighed for stillingtagen til så væsentlige ting som skolens lokale økonomi, undervisningens indhold og det sociale miljø, og ikke mindst uden indflydelse på udbygningsplaner osv. Når ikke engang nævnet kan opnå en sådan kontakt, hvem repræsenterer nævnet så? Sig selv og ingen andre.

Skal jeg slutte med at sige, at vi får vandreklasserne fra 1978? Skal jeg dertil lægge, at vi i 4 år har forsøgt at få indblik i skolens regnskaber, også efter at budgettet er lagt af os selv? Det har været umuligt før 2 år efter. At vi hvert år har måttet se, at 10.000 kr. fra lejrskolekontoen ikke blev brugt trods budgettet? At vi endnu ikke har fået svar fra kommunalbestyrelsen på et brev fra februar 1977, hvor vi spørger, om en skoleleder kan kræve en loyalitetserklæring fra en lærer, fordi han har medvirket i en TV-udsendelse, »Sangen om 8. A«? At vi ikke har kunnet komme igennem med udelt undervisning på grund af manglende bevillinger? Jeg må konkludere efter disse år: der er ikke demokrati i den danske folkeskole. Skolens forældre, lærere og elever bliver ikke hørt, hvis ikke myndighederne i forvejen er enige med dem.

Poulsaard (FP):

Jeg kan bekræfte det, hr. Erhard Jakobsen sagde. Jeg var inviteret til et møde sammen med hr. Erhard Jakobsen i Hjørring om skolens problemer; desværre blev hr. Erhard Jakobsen syg. Der kom 500 mennesker, der ville have hørt hans synspunkter – de kom ikke for at høre mig, de kom for at høre ham. Så mange disciple tror jeg ikke at hr. Steen Folke kan samle, for det er ikke den intellektuelle snak, som vi kommer med her, det var det jævne.

Så sagde hr. Steen Folke her, at jeg var en af dem, der hetzede mod skolen. Jeg hetzer aldeles ikke mod skolen, hr. Steen Folke, men må jeg ikke fortælle det, mine øjne ser og mine ører hører? Når mine ører hører og mine øjne ser, at man sætter lighedstegn mellem morgenbøn i skolen og indoktrinering, er det så hetz at sætte spørgsmålstegn ved det? Når vi ved, at over 90 pct. af forældrene står i folkekirken, at forældrene ønsker det, kan man så i det hele taget snakke om indoktrinering? Jeg tror, at hvis vi kom til Østeuropa, så var der mere indoktrinering i Marx og Lenin og andre religioner dér.

Jeg kommer faktisk rundt på mange skoler, jeg snakker med en uendelig masse elever, jeg er glad for at snakke med dem – om de er glade for at snakke med mig, ved jeg ikke, men de ville vel ikke invitere mig, hvis de ikke ville høre, hvad jeg siger. Men hvad ser man på de skoler? Ja, der står »støt Cuba« og »støt Chile« og støt ditten og datten. Der står aldrig, at de skal støtte fremskridtspartiet og heller ikke engang det kongelige danske socialdemokrati, men alt andet skal støttes.

Hvad ser vi så, når vi går til stemmeurnerne i dette land? Ja, så er der ikke engang 10 pct. af den danske befolkning, der støtter disse partier, der vil støtte alle disse andre steder, og det er de tre venstreorienterede partier. Skulle vi andre 90 pct. så bare blive ved, som vi gjorde i de glade 1960ere og også i begyndelsen af 1970erne? Da var vi alt for passive, vi havde alt for travlt med at tjene til lædersofaen, bilen og farvefjernsynet, og hvad ved jeg, som vi skulle have. Da havde I så let spil med det.

Det er dette lette spil, der nu er ved at komme modreaktion imod, men det kan vel ikke være en hetz, fordi I nu ikke er enerådende på skolen, at vi andre så også begynder at blande os lidt i debatten?

Jeg vil også gerne sige her, så stærkt som det er mig muligt, at jeg aldeles ikke vil hetze imod skolen, og jeg hetzer heller ikke mod skolelærerne, for de allerallerfleste lærere gør et godt og dygtigt arbejde. At vi har lavet nogle fuldstændig håbløse rammer for dem at arbejde inden for, er en anden side af sagen, det skal vi ikke bebrejde lærerne. Men vi skal bebrejde os selv, at vi har været for passive, at skolen er kommet ud af trit med det, forældrene ønsker.

Så vil jeg gerne give en kompliment til hr. Bertel Haarder: det var som talt ud af mit hjerte. Jeg vil gerne erklære mig enig med hr. Erhard Jakobsen i, at det er godt, vi har undervisningsministeren tilbage igen, men det er ikke så godt, at vi har hende som minister for skolen, for vi har jo set, hvad hun vil med kunstens område. Kunsten skal ensrettes, og hvis U-90 skulle gå igennem, kunne noget tyde på, at skolen skulle være lige så ensrettet.

Så det er altså velkommen tilbage, men vi vil arbejde for, at vi får en ny undervisningsminister så hurtigt som muligt.

[Undervisningsministeren]

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg kan berolige hr. Poulsgaard med, at det føler jeg mig nu også tryggest ved at hr. Poulsgaard vil.

Så skal jeg i øvrigt kun sige nogle enkelte bemærkninger – der har ikke været meget i debatten, det er nødvendigt at kommentere.

Hr. Chr. Christensen efterlyste en uddybning af hr. Steen Folkes synspunkter omkring centralisering og decentralisering, og det gør jeg også fortsat efter det svar, hr. Steen Folke kom med her fra talerstolen. Hr. Steen Folke erklærede, at han var tilhænger af, at ting skete ude omkring, og han lagde afstand til den centralisering, hvor hr. Erhard Jakobsen i dag har præciseret, hvilke områder man fra centrum-demokraterne har talt om. Men samtidig gav hr. Steen Folke nogle eksempler, der måtte bevirke, at man egentlig tvivlede på, hvad hr. Steen Folke mente. Det gjaldt de vejledende timeplaner, men var vel mest karakteristisk i hele oplægget omkring skolebøgerne. Hvad er det, hr. Steen Folke forestiller sig? Er det os, der skal lave skolebøger i folketinget? Er det os, der skal bestemme, hvilke bøger der skal undervises efter? Eller hvad ville hr. Steen Folke med hele det indlæg i netop denne forsamling? Det kan jo være nogle meget interessante betragtninger i en uforpligtende forsamling, men hvad ville hr. Steen Folke med det her? Hvad skal vi have ændret i loven, for at vi kan realisere nogle af de tanker, hr. Steen Folke har? Jeg synes, det trænger til en afklaring, og jeg synes, at det gav udtryk for en centralisering, som langt overstiger, hvad centrum-demokraterne har talt om.

Så vil jeg i øvrigt godt sige, at jeg er enig med flere af de ordførere, der har været inde på, at det er godt, at der foregår en debat om folkeskolen. Jeg er uenig i mange af de ting, hr. Steen Folke har sagt, jeg er uenig i mange af de ting, hr. Erhard Jakobsen har sagt og andre partier har fremført, men jeg er enig i, at det er godt med en debat om folkeskolen. Derimod mener jeg ikke, at der er noget ønskværdigt i mange og pludselige ændringer med skiftende flertal her i folketinget, men det er som bekendt noget andet.

Så var det egentlig påfaldende, så lidt venstre her med ordføreren, hr. Bertel Haarder, havde at sige om folkeskolen. Måske kunne man tage det som tegn på, at hr. Bertel

Haarder ligesom flere af de andre partier bag folkeskoleforliget er enig i nogle af de ting, der er blevet sagt. Men faktisk brugte hr. Bertel Haarder næsten hele sin taletid til at omtale U-90, og det på trods af at hr. Bertel Haarder, som jo normalt følger ganske godt med i tingene, ved, at der kommer en debat om U-90 her i folketinget. Det er direkte sagt i statsministerens åbningsrede, så derfor var der såmænd ingen grund til at bruge al tiden her i dag. Jeg hæftede mig selvsagt også ved den kompliment, som hr. Bertel Haarder fik fra hr. Poulsgaard, og det håber jeg glæder hr. Bertel Haarder.

Jeg synes egentlig, at det er tilfredsstillende, at vi skal have denne debat på et senere tidspunkt, for jeg tror, der var flere af de ordførere, der havde ordet i dag til U-90, der stod sig ved at kigge lidt nøjere i rapporten. Jeg vil i og for sig ikke bebrejde nogen, at de ikke har kunnet nå at læse et så omfattende værk på omkring 400 sider, som der er tale om, men jeg håber rigtignok, at det vil være muligt, at man får sat sig lidt bedre ind i tingene, før vi skal have debatten næste gang. Jeg kunne ikke helt frigøre mig fra den fornemmelse, at hr. Bertel Haarder var kommet til at tale, før han havde tænkt. I hvert tilfælde var der meget lidt belæg for en lang række af de påstande, som blev fremført.

I øvrigt kunne jeg måske også anbefale, at man kiggede lidt på sammensætningen af det centrale uddannelsesråd. Jeg tror, det ville komme lidt bag på Akademikernes Centralorganisation og Danmarks Lærerforening, som har tilsluttet sig flertallet, at få skudt de motiver i skoene, som hr. Bertel Haarder f. eks. her i dag fremførte.

Så kun en enkelt bemærkning til hr. Ingolf Knudsen, som havde nogle betragtninger omkring det at lave vejledende regler fra ministeriets side og de konsekvenser, det fik for kommunerne. Hr. Ingolf Knudsen sagde, hvad der er ganske rigtigt, at kommunerne selv bestemmer, hvad de vil følge, og gav så et eksempel vedrørende idrætstimerne. Men hvem siger, at kommunerne ikke har overvejet, om de vil give flere idrætstimer? Hvem siger, at der kun er selvbestemmelsesret i det øjeblik, kommunerne gør noget andet, end vejledningerne lægger op til? Er det sådan, at vi ikke kan have vejledninger af hensyn til, at nogle kommuner kunne finde frem til, at det faktisk var ganske gode vejledninger,

[Undervisningsministeren]

der var lavet? Jeg synes i og for sig nok, at den argumentation, som hr. Ingolf Knudsen fremførte, førte til nogle ubehagelige konsekvenser i forbindelse med vejledende materiale.

Så takker jeg selvfølgelig hr. Erhard Jakobsen for de venlige bemærkninger. Jeg skal lige for en ordens skyld sige, at jeg går ud fra, at hr. Erhard Jakobsen mener, at synspunkter som f. eks. dem, hr. Steen Folke har fremlagt her i tinget, og synspunkter som dem, fru Ebba Strange har fremlagt her i tinget, har lige så stor ret til at blive fremført på møder ude omkring i landet som hr. Erhard Jakobsens egne synspunkter. (*Afbrydelse af Erhard Jakobsen*). Jeg sagde, jeg går ud fra, at sådan skulle det forstås. Det kunne meget nemt misforstås.

Steen Folke (VS):

Jeg har kun lidt tidsmæssig mulighed for at svare på en lille del af de mange kommentarer og angreb, der er kommet på mit indlæg fra en række ordførere.

Først til ministeren om det sidste problem, der blev rejst, dette med, om vi går ind for mere centralisering eller vi faktisk ønsker større forældreindflydelse. Jeg vil gerne igen sige, at det er helt reelt ment fra vores side, at vi ønsker større forældreindflydelse, og at vi ønsker mindre centralisering. Realiteten er, at den nuværende folkeskolelov i central form lægger kolossalt mange begrænsninger på mulighederne. Vi går ikke ind for en større centralisering, heller ikke af lærebogsvalg eller noget sådant. Det vil vi være modstandere af, og det skal stå helt klart.

Om tilvalg sagde ministeren i sit første indlæg, at alle har samme mulighed for at vælge. Ja tak, det er da en selvfølge, og ingen har påstået noget andet, men sagen er, at det er en formel ligestilling. Realiteten er, at der sker en social sortering i forbindelse med helårlige tilvalgsprocessen, og det er det, der er problemet, men det nægter ministeren at se i øjnene.

Om klassekvotienterne har jeg ikke på noget tidspunkt påstået, at 28 er normen eller noget i den retning. I det oplæg, vi har udsendt, og det, jeg gentog her i mit indledende oplæg, blev der udtrykkelig sagt, at klassekvotienter på op til 28 er ødelæggende for undervisningen. Det er efter min mening

korrekt, både at der er klassekvotienter på op til 28, og at det er ødelæggende for undervisningen. Gennemsnittet er naturligvis lavere end det maksimale, og det fremgår af det, ministeren sagde, at gennemsnittet måske ligger omkring 20. Det er stadig væk væsentligt for højt, og som ministeren erkendte, betyder det jo, at en hel del ligger over dette gennemsnit.

Jeg kunne nærmest forstå på debatten i dag, at der måske i virkeligheden vil være et flertal for at få nedsat klassekvotienterne. Det ville dog være en slags konkret resultat. Vi har ikke rejst denne debat for at opnå nogle præcise, konkrete resultater af den art, men der var mange ordførere, der udtalte sig velvilligt over for en sænkning af klassekvotienterne. Hvis man ville undersøge de muligheder nærmere, så synes jeg, det ville være et fremskridt, for det er et ganske væsentligt problem.

Ministeren sagde, at der i mit oplæg ikke var antydning af løsningsforslag. Ministeren har nu ikke overanstrengt sig for at opfatte de antydninger, der klart fremgår af vores oplæg. Lad os tage nogle af de 10 punkter, der er stillet op, og hvor løsningsforslag for en række af dem på det nærmeste giver sig selv: Punkt 5. Afskaf karakterer og eksamener. Punkt 6. Ophæv niveaudelingen. Punkt 7. Afskaf kravet om tysk og latin til gymnasiet. Punkt 8. Nedsæt klassekvotienterne. Punkt 9. Reducer lærernes arbejdsbyrde, giv bedre muligheder for samarbejde med forældre, lærere og andre.

På andre punkter er løsningsforslag mere komplicerede, end jeg kan nå at komme ind på inden for taletiden, men det betyder ikke, at jeg ikke har nogen forslag. Jeg stiller mig gerne til rådighed som rådgiver for ministeren, selv om jeg ikke kan påberåbe mig at høre til hendes nærmeste vennekreds.

Hr. John Winther ville gerne fordreje vores kritik af skolen, sådan at det kom til at tage sig ud, som om det er forældrene og lærerne, vi angriber. Det er det ikke, og jeg har intet sagt, der kan understøtte hr. John Winthers fordrejninger. Det er folketingset og bag ved det samfundssystemet, der har hovedansvaret for problemerne i folkeskolen, og det er herimod, vi retter vores kritik.

Fru Ebba Stranges indlæg bar naturligvis præg af, at SF har stemt for folkeskoleloven og føler det nødvendigt at forsvare den. Det

[Steen Folke]

skal jeg ikke gå nærmere ind på; der er en velkendt forskel mellem vore partier på dette punkt. Jeg skal kun komme med en enkelt præcisering. Fru Ebba Strange sagde, at hun ikke er enig i, at de vejledende timeplaner følges skematisk. Det kan let blive en diskussion om ord; realiteten er, at langt de fleste kommuner følger de vejledende timeplaner enten slavisk eller med ganske små afvigelser, og det er det, jeg har påpeget. Det er den realitet, man må se i øjnene; så kan man nok så meget påberåbe sig, at der var mulighed for at gøre noget helt andet.

Hr. Chr. Christensen har ikke hørt så godt efter i timen, og det er ikke så godt for en skoledirektør. Hr. Chr. Christensen mente, at VS var bange for forældrenes indflydelse, og at vi gik ind for centralisering. Det gør vi stadig ikke, og vi er ikke bange for forældrenes indflydelse. Vi går ind for større forældreindflydelse, det står udtrykkeligt som punkt 10 i vores oplæg. Vi går også, og i høj grad, ind for større elevindflydelse. Der kan hr. Chr. Christensen formentlig ikke rigtig være med. Vi går altså ind for begge dele, det skal være ganske klart.

Hr. Alfred Hansen mente, at VS sikkert nok var tilhænger af indoktrinering, bare det var en venstreorienteret indoktrinering. Der kan jeg igen melde hus forbi. Vi er overhovedet ikke tilhængere af indoktrinering. Jeg tror ikke på indoktrinering. Jeg tror ikke, man kan indoktrinere børn til at blive marxister eller socialister eller noget i den retning. Jeg tror, man kan give børn muligheder – bedre eller dårligere muligheder – for selv at finde ud af tingene, for at sætte sig ind i, hvad det er for et samfund, de lever i. Jeg mener, det kunne være en af opgaverne for skolen at sørge for at give de bedst mulige rammer for, at dette kunne finde sted. Men jeg er modstander af indoktrinering; jeg tror overhovedet ikke på den.

Jeg var skuffet over hr. Erhard Jakobsens indlæg; der var ikke meget kød på det, det blev kun til en flad vittighed om Steen Folke-skole. Jeg kunne godt tænke mig at fortælle hr. Erhard Jakobsen, hvornår jeg første gang hørte den vittighed. Det var såmænd fra en af mine kammerater, da jeg kom i første klasse.

Til hr. Poulsgaard vil jeg sige, at hr. Poulsgaard har ikke rigtigt forstået VS' holdning til de såkaldt socialistiske lande. Hr. Pouls-

gaard fremførte som et vældig skarpt argument imod os, hvordan det foregikovre i Østeuropa, hvor der sikkert foregik nok så kraftig indoktrinering af den ene og den anden art. Vi har i alle de år, vi har eksisteret, kritiseret i særdeles skarpe vendinger en lang række forhold i Østeuropa, herunder den måde, hvorpå meningsdannelsen foregår, idet den bestemt ikke kan siges at være fri. Der er rent faktisk tale om ikke bare indoktrinering, men andre former for begrænsninger i ytringsfrihed og i meningsdannelse, som efter vores mening ikke har noget med socialisme at gøre. Så det argument med, hvordan det erovre i Østeuropa, preller i nogen grad af, når det drejer sig om at argumentere imod VS' synspunkter.

Jeg kan ikke nå at sige mere i denne omgang, måske bliver der lejlighed til en runde til.

Bertel Haarder (V):

Hr. Steen Folke tilbød ministeren sin rådgivning. Det kan vist ikke være nødvendigt, eftersom hr. Steen Folke har ret så mange meningsfæller i det centrale uddannelsesråd, fire af dem er der i hvert fald, og de er udpeget af ministeren selv.

Jeg fik bebrejdelser af ministeren, fordi jeg ikke talte om folkeskolen, men i stedet for talte om det centrale uddannelsesråds rapport. Jeg sagde meget om folkeskolen, faktisk lige så meget som ministeren. Men når man behandler en forespørgsel, der lyder: »Hvad kan ministeren oplyse om regeringens planer for løsning af problemerne i folkeskolen?«, og når der for 14 dage siden er kommet det hidtil mest omfattende værk om den danske folkeskole bl. a. fra centrale planlæggere, hvordan skal vi så kunne holde denne debat, uden at vi tager det med i debatten? Det kan jeg ikke indse. Jeg kræver ikke, at ministeren skal svare decideret på mit indlæg i dag, men hun prøvede at antyde, at jeg vist ikke rigtig havde læst rapporten, og at det vist var lidt for tidligt at komme med sådan noget. Jeg vil gerne låne ministeren mit eksemplar, så kan hun se ved hjælp af understregninger og stikordsregister, at hvis der er nogen, der kan den rapport forfra og bagfra, så er det mig. Ministeren kan så udmærket spare sig at påstå, at jeg ikke har læst den, og at der vist ikke var belæg for det, jeg sagde. Formynde-

[Bertel Haarder]

riet og det ideologiske tyranni os er ud af hver side af den rapport; det kan enhver, der blader lidt i den, forvise sig om.

At lærernes og akademikernes repræsentanter er med på det, det er jeg ked af, men hvis man skal give en forklaring på det, så skyldes det vel, at disse planer vil give helt ualmindelige beskæftigelsesmuligheder for netop deres organisationers medlemmer. Derfor må de selvfølgelig være enormt friste- de til at gøre fodslag med ministerens ideer.

Lad mig kort rekapitulere: rapporten vil frigøre børnene fra forældrenes forestillinger, vil fastholde alle unge – ganske vist på frivillig basis, men de skulle fastholdes – i et 12-årigt og senere 13-årigt skoleforløb. Der skal undervises i helt private livsområder som fritidsliv og familieliv. Man siger, at man vil skabe hele mennesker, men hvad er det? Skal vi have en ideologisk fortrop til at sidde og definere, hvem der er hel, og hvad det er, der mangler hos dem, som ikke er hele?

Jeg vil gerne sige, at sådan som forespørgslen lyder, så var det umuligt at holde denne debat uden at drage netop disse fundamentale spørgsmål vedrørende den grund, som skolen står på, frem.

John Winther (KF):

Hr. Steen Folke ville have det til at se ud, som om han på intet tidspunkt havde givet udtryk for, at de bemærkninger, han fremkom med, var et angreb på de mennesker, der arbejdede i skolen. Jeg synes egentlig, det er en fantastisk påstand, for det, jeg stod med i hånden, var faktisk venstresocialisternes egen pressemeddelelse. Jeg skal tillade mig at læse op af den. Der står:

»Tvært imod påstanden om venstreorienteret indoktrinering er realiteterne, at børnene i skolen udsættes for en massiv borgerlig påvirkning.«

Det var, hvad der stod i venstresocialisternes egne tryksager. Det var det, jeg sagde var et angreb på de mennesker, der arbejder i skolen i det daglige, når man forsøger at udsætte dem for mistanke på den måde, der her er tale om.

Jeg gjorde opmærksom på allerede i mine første bemærkninger, men jeg skal da gerne gentage det, at når hr. Steen Folke taler om ringe forældreindflydelse i skolen og samtidig antyder, at det er forældrenes egen skyld,

fordi de ikke laver kampvalg i hver eneste skolenævssituation, så er det også et angreb på forældrenes interesse for skolen. Herom var det, jeg sagde: skulle vi ikke se at komme ned på gulvet, hvor tingene foregår og se, hvordan det rent faktisk sker ude omkring i skolerne, hvor der foregår et særdeles intenst forældresamarbejde mellem skolen og hjemmene, som hr. Steen Folke øjensynligt ikke kender så forfærdelig meget til?

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg ved ikke, om denne debat har skabt en ny mediebegivenhed, men jeg noterede mig i hvert fald, at fru Tove Jørgensen fra kommunisterne har rejst en ny Albertslund-sag. Man kan så notere, at det må stå skralt til derude, for det lader jo til, at der bliver rejst mange sager derfra. Vi glæder os da til at se, om den sag, som fru Tove Jørgensen her har rejst, holder til et nærmere eftersyn. Jeg skal da for mit eget vedkommende sige, at dér, hvor fru Tove Jørgensen sætter det store ud-råbstegn: »skoleinspektørernes indflydelse«, vil jeg nok sætte spørgsmålstegn ved, om denne udlægning nu er så rigtig, som fru Tove Jørgensen lægger op til.

I øvrigt vil jeg prøve lige at berøre et par områder, som har været nævnt her i debatten i dag. Flere gange har man været inde på de store klassekvotienter, og de fleste har givet udtryk for, at man ser det som en dårlig ting, at man har disse kvotienter. Det kan man da være enig i.

Jeg vil nu nok anholde hr. Steen Folkes måde at bringe det ud til befolkningen på. Når man i sin pressemeddelelse og på anden vis taler om 28 som klassekvotient, så bliver det opfattet og læst som et udtryk for, at gennemsnittet er 28 elever. Det er nemt nok at komme her bagefter og sige: ja, sådan var det ikke ment, det var »op til« 28, vi talte om. Det var en indskudt bemærkning.

Når vi har store klassekvotienter, har vi samtidig mulighed for at lave deletimer, at sørge for, at der bliver mulighed for at dele eleverne i de små klasser og dele dem efter forskellige kriterier, som man nu engang gør. Man har også mulighed for ved større klassekvotienter at arbejde med to-lærerordninger, og det var dog et spørgsmål, om man ikke skulle forsøge at gå den vej som en mulighed. Jeg mener nok, der ved to-

[Ingolf Knudsen]

lærerordninger findes så mange pædagogiske fortrin, at man måske på den måde skulle overveje dette.

Der har også været nævnt forældrenes mulighed for at vælge lærebogssystemer, og jeg har forstået, at mange, vistnok de fleste, mener, at det er en god ting, at den ny styrelseslov lægger hele indflydelsen ud til forældrene ved de enkelte skolenævn. Jeg må nok melde mig som en af dem, der sætter spørgsmålstegn ved dette, for jeg kan ikke rigtig se, hvilken faglig kompetence og hvilket overskud forældrene egentlig har, når det drejer sig om at vurdere alle de lærebogssystemer, der nu engang kan præsenteres. Hvordan skal de kunne tage stilling til, om det nu er dét matematiksystem eller dét engelsksystem eller dét tysksystem eller dét fransksystem, der skal anvendes? Hvordan kan de på den måde gå ind og vurdere samtlige de ting, der bliver forelagt? Jeg vil godt på dette område sætte et spørgsmålstegn ved, om det er rigtigt, at blot alle afgørelser, al indflydelse bliver decentraliseret ud i det mindste led, så skaber man denne mangfoldighed af skoler. Vi har vendt os imod det. Vi siger, at den offentlige skole er *den* offentlige skole, og vi mener, der må være en vis ensartethed over den – i hvert fald med hensyn til det, vi har talt om så mange gange: minimumskravene.

Undervisningsministeren var lidt i tvivl om, hvorvidt vi nu havde læst den rapport, der har været talt om. Jeg skal da ærligt indrømme, at det var en tung sag at komme igennem, men jeg har altså ødelagt min påske med den, og det behøver man såmænd ikke have medlidenhed med mig for, men jeg har i hvert fald læst den igennem. Jeg ved, at vi får en debat om den senere, men jeg vil mene ligesom hr. Bertel Haarder, at denoser langt væk af ideologi, og jeg vil gerne fastholde, at dér, hvor denne rapport befinder sig bedst, det er på bunden af papirkurven.

Ebba Strange (SF):

Jeg skal kun trække et par ting frem her i anden runde. For at starte med det sidste, nemlig lærebøgerne, så lyttede jeg med interesse til, hvad hr. Ingolf Knudsen sagde her til sidst, fordi noget af det, vi har vendt os imod i centrum-demokraternes decentraliseringstanker, netop har været tanker om, at det skulle være folketingets uddannelsesud-

valg – af alle – der skulle bestemme, hvad børnene skulle lære i skolen. Vi har været meget skeptiske over for folketingets undervisningsudvalgs kompetence til det. Jeg vil give de mennesker ret, der siger, at det er et noget broget lærebogsbillede, vi har i dette land, og det kan være vanskeligt for skolenævn, for forældre og for lærere at vælge. Men vi må vel netop kræve af vores faglærere, at de har så god indsigt, at de er i stand til at vejlede forældre og elever i brugen af lærebogsmidlerne. Jeg mener i hvert fald, det ligger mere trygt dér, end det ligger i folketingets undervisningsudvalg; det skal der ikke være nogen som helst tvivl om.

Det fører mig over til den debat, der heldigvis ikke er blevet så voldsom, men som selvfølgelig er blevet rejst, nemlig om indoktrinering. Jeg mener ligesom venstresocialisterne, at der i det meste af det skolebogsmateriale, der forefindes, i de fleste af de omgangsformer, der findes i skolen, og i de fleste af de undervisningsmidler, der bruges, ligesom ligger en tendens til at videregive fastslåede normer i dette samfund. Det er deri, påvirkningen ligger, altså den massive påvirkning i én bestemt retning. Det er derfor, jeg f. eks. efterlyser lærebøger, der kigger anderledes på tingene, som ser anderledes på arbejdskampe, som ser anderledes på kønsrollemønstre, som ser på de ting, der ligger i dette samfund, på en anden måde, sådan at børnene ud fra forskellige materialer, forskellige synspunkter, forskellige meninger er i stand til, som jeg sagde i mit første indlæg, at begribe og gribe fat om verden. Vi er nogle, der har måttet vende os imod, været forskrækket over og har kæmpet imod det såkaldte Erhard Jakobsenske felttog, fordi det netop forbyder andre mennesker at give deres meninger til kende og forbyder folk, der ser kritisk på det eksisterende samfund, at komme frem med de meninger i skoledebatten. Det er dér, diskussionen står.

Indoktrinering, det betyder noget med en stadig vedvarende og ensidig påvirkning med henblik på at skabe ganske bestemte holdninger. Det er fantastisk svært at indoktrinere børn. Hvis man selv har haft temmelig meget med børn at gøre, også sine egne, så ved man noget om, hvor svært det er at indoktrinere børn. Der skal virkelig en meget massiv og meget ensidig påvirkning til, for at det lykkes. Heldigvis er de så hundesvære at

[Ebba Strange]

indoktrinere. Derfor har jeg heller aldrig hørt til dem, der troede på, at en samfundsomvæltning skulle komme fra folkeskolen. Der-til er den tid, som en eventuel socialistisk folkeskolelærer har sammen med sine børn, alt for kort. Det kan slet ikke lade sig gøre. Han skulle have dem på en helt, helt anden måde, hvis det skulle kunne lade sig gøre. På det punkt kan jeg berolige den højre side af salen. Men derfra og så til at forhindre børnene i at få at vide, at sådan nogle synspunkter altså også eksisterer her i samfundet, dér er dog et skridt.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil ikke påstå, jeg er kommet uskadt ud af debatten – det kan vel altid påføre hjerneskader at skulle tilbringe så lang tid med en diskussion – men der er i hvert fald én ting, der er gået uskadt ud af debatten, når vi ser tilbage på dens forløb siden kl. 11 i formiddags, og det er selve folkeskoleloven. Fra lovens skarpeste kritikere har jeg faktisk ikke her i dag hørt et virkeligt angreb på den folkeskolelov, vi nu lever med. Jeg hørte mange betragtninger – også en del interessante betragtninger – om skolens liv, om materialevalget i det daglige, men selve loven står faktisk ganske uskadt efter dagens debat.

Ikke mindst bemærkede jeg mig det helt, jeg var lige ved at sige fantastiske, at hr. Erhard Jakobsen i sit indlæg faktisk sagde, at det, han var imod, det var ikke selve loven, for det var egentlig ikke den, der var noget galt med, det var nogle andre forhold. Jeg kunne ikke helt i farten opfatte, hvad det så var for nogle; jeg glæder mig til at se fortrykket. Men det var altså ikke selve loven, der var noget galt med. Det synes jeg egentlig er et udmærket resultat af dagens diskussion.

Det sættes måske i relief – ja, jeg vil ikke friste nogen på et sent tidspunkt, men det sættes måske en lille smule i relief af, at det, så vidt jeg ved, er den første forespørgselsdebat, vi har haft i dette ting i årevis, hvor der ikke er nogen, der har fundet anledning til at stille et dagsordensforslag. Det synes jeg egentlig er meget velgørende.

Alfred Hansen (DR):

Til trøst for hr. Niels Helveg Petersen kunne jeg personlig i hvert fald godt have knyt-

tet flere kommentarer til folkeskolelovens indhold og dens muligheder for at blive ført ud i livet og leve op til intentionerne. Jeg har ikke ønsket det, fordi jeg opfattede debatten som gående på de problemer, der er i folkeskolen, og heraf er folkeskoleloven jo kun en del.

Jeg er ikke enig med hr. Steen Folke, som i sit sidste indlæg her fra talerstolen sagde, at der finder en social sortering sted ved udvælgelsen af disse tilvalgsfag. Det er nu engang sådan, hr. Steen Folke, at eleverne i slutningen af 7. klasse selv kan vælge, hvilke fag de ønsker at følge ud over 7. klasse, og hvilket niveau de ønsker at gå på.

Samtidig siger hr. Steen Folke – og det var rart at få at vide – at man ønsker fra VS' side en større forældreindflydelse. I punkt 4 i oplægget siger VS, at der finder en ensidig borgerlig påvirkning sted. Her går jeg ud fra at man hentyder til, at det er bogudvælgelsen, som er forkert. I punkt 10 siger VS, at der er for ringe elev- og forældreindflydelse. Det vil altså sige, at man ønsker – det er klart dokumenteret heroppefra – fra VS' side forældreindflydelsen styrket. Det må være naturligt så at stille spørgsmålet til hr. Steen Folke: hvem skal foretage bogudvælgelsen? Man kan da ikke i det ene øjeblik sige i punkt 4, at der finder en ensidig borgerlig påvirkning sted, og i punkt 10 sige, at forældreindflydelsen er for ringe. Ønsker man, at forældrene, altså skolenævnet, skal foretage bogudvælgelsen, eller ønsker man det ikke? Hvis man ikke ønsker det, hvem ønsker man så skal foretage denne bogudvælgelse?

I debatten om karakterræs og prøver mener man fra VS' side, at det er af det onde, og at børnene tager skade af det. Jeg vil gerne spørge hr. Steen Folke: hvornår er man gammel nok til at lade sig underkaste prøver og eksaminer og karakterer? Eller vil man kunne afskaffe det i det venstresocialistiske samfund helt i top, også på universiteterne?

Jeg har aldrig følt i de 15 år, jeg har virket i folkeskolen, at karakterer og prøver var en belastning. Man skal ikke lave noget stort nummer ud af det, men anvendt som en naturligt integreret del i den daglige undervisning, hvorved man finder ud af, hvor børnene står i de forskellige fag, har jeg aldrig følt, at det var en belastning for dem. Det kan selvfølgelig være en forkert opfattelse fra min side. Jeg har derimod ofte været udsat

[Alfred Hansen]

for, at børnene har givet udtryk for, at de ønskede snart en prøve i de og de fag. Begrundelserne har været forskellige, ofte har det været: jeg vil gerne vide, hvad det er, jeg ikke har forstået i det her område, om der er noget, jeg skal gøre noget mere ved derhjemme. Og én ting ved jeg helt sikkert, hr. Steen Folke, nemlig at i utallige forældremøder og -konsultationer, som jeg har deltaget i, er det klart kommet til udtryk fra forældres side, at man gerne løbende vil orienteres om sit barns standpunkt, hvordan det står, om der er noget, man kan hjælpe med derhjemme. Så er man jo nødt til fra skolens side, for at leve op til dette forældrekrav, på en eller anden måde at lade foretage en sådan vurdering.

Kald det konkurrence eller ræs, hvad ved jeg, men jeg tror, børnene ønsker i nogen udstrækning at prøve kræfter med sig selv. Ellers var der næppe så mange, som meldte sig ind – og det synes jeg da er et glædeligt tegn – i sportsklubber, idrætsforeninger og andre steder, hvor der udkæmpes konkurrencer og kampe. Jeg mener ikke, at man skal gøre folkeskolen til en konkurrenceinstitution, men jeg erkender, at forholdene er sådan, at man løbende, både fra forældre og børn, gerne vil vide, hvordan man står i de enkelte fag. Om det skal være med karakterer – om det skal være 13-skala, eller det skal være H. C. Ørsted-skala – eller det skal være noget med »meget tilfredsstillende«, »tilfredsstillende«, »ikke tilfredsstillende« eller »forbedring ønskelig« eller sådan noget, det skal jeg ikke ved denne lejlighed tage stilling til.

Der var en ting, der interesserede mig særlig meget i Radioavisen mellem kl. 12 og 13. I nyhedsmagasinet havde man fra radioens side været så smart, at man havde inviteret 3 elever, som havde overværet debatten – i hvert fald i formiddags – her i salen, ind i studiet for at tage en snak med dem om, om de forstod det, der drøftedes her i folketinget, og om de var enige i synspunkterne, og hvad de ellers mente der skulle ske. Der faldt to udtalelser, som jeg noterede, og som jeg synes i og for sig var interessante. Det var synspunkter, som det måske var passende at tage en diskussion ud fra, eventuelt ved en anden lejlighed. Den ene udtalelse gik på: »Eleverne har overtaget over lærerne«. Det mente vedkommende ikke var så godt. Den

anden udtalelse i nyhedsmagasinet gik på: »Det må ikke være for frit«. Jeg formoder underforstået: for eleverne i skolen. De ønsker altså, hvis man skal lægge disse to udtalelser til grund for en vurdering af forholdene, mere fasthed, og så kan man komme med en floskel: fasthed med kærlig hånd. Det er en helt anden problemstilling, som vi ikke kan få drøftet her. Spørgsmålet er jo, om problemet i folkeskolen har noget med indoktrinering at gøre overhovedet. De skiftende postulater på dette område har aldrig kunnet ophidse mig.

Den livsfilosofi, som har ligget til grund for min undervisning i folkeskolen, og som jeg altid har nævnt over for mine praktikanter – jeg håber da ikke, de er blevet indoktrineret af det – er: eleverne må aldrig være i tvivl om, hvad læreren ønsker de skal gøre.

Tove Jørgensen (DKP):

I mit første indlæg stillede jeg ministeren nogle spørgsmål. Ministeren kan selvfølgelig undlade at svare, men det er også en form for svar. Det, jeg spurgte om, vil jeg gerne gentage. Må forældrene ikke få hinandens adresser, når de har børn på samme skole? Hvor skal de få dem, hvis ikke på skolen? Må nævnets medlemmer henvende sig personlig til forældrekredsen? Ministeren ved, at ikke alle forældre er i stand til at møde op, men alligevel kan de godt have behov for at tale med andre forældre. Jeg vil sætte stor pris på, hvis ministeren ville løfte lidt af sløret for, hvordan forældre skal fungere, hvis ikke disse muligheder foreligger.

Jeg vil gerne meget kort komme ind på en af de ting, der har været nævnt – det er ellers ikke mit bord i denne debat, det har jeg overladt til vores ordfører. Hvis det virkelig var rigtigt, at der fandt venstreorienteret indoktrinering sted på skolen, så ville det være en dråbe i havet i forhold til den massive borgerlige indoktrinering, som finder sted i TV, presse og reklame. Jeg tænker på sådan noget som krimiudsendelser i TV osv., hvor der bestemt bliver givet nogle holdninger videre til børn og andre. Men det er ikke engang rigtigt. Også i skolen finder der en massiv borgerlig indoktrinering sted.

Kommunisterne har gang på gang nævnt, at vi er imod den forkortelse, der skete af lektionernes længde. Vi er imod de høje klas-

[Tove Jørgensen]

sekvotienter. Vi er imod tilvalget, som ikke er tilvalg, men fravalg. Der ligger den ene undersøgelse efter den anden, der viser, at det er et socialt fravalg, der finder sted, når man i 8. og 9. klasse kan vælge ned til 20 lektioner ugentlig og i 10. klasse 15 timer ugentlig. Vi er også fra DKP imod den udelte skole. Det kan undre, at det er de borgerlige partier, der taler imod det, samtidig med at de går ind for integrering i folkeskolen af særforso-gen.

Jeg vil lige til sidst sige, at det, der mest betegner skolens situation, det er, at man i dag på 9 år ikke får flere undervisningstimer, regnet i klokketimer, end man tidligere fik på 7 år.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Til hr. John Winther, der ikke mente, jeg vidste noget om, hvad der foregik i skolen, vil jeg sige: jeg har faktisk også talt med skolenævnsmlemmer, sågar med en enkelt skolenævnshormand, inden denne debat og prøvet at høre lidt om, hvordan situationen var. Mit indtryk er ikke, at der rundt omkring er vældige massemøder med fremmøde af alle forældre, hvor det hele foregår på den måde, som det er forsøgt skitseret. Det er en idyllisk fremstilling af det.

Hr. John Winther var utilfreds med, at jeg havde talt om en massiv borgerlig påvirkning i skolen. Men hr. John Winther snakkede kun om bøgerens indhold. Det, jeg snakker om – og det står udtrykkeligt i punkt 4 i den pressemeddelelse, som hr. John Winther også har – er det, der kaldes den skjulte læreplan, skolen, der fungerer som et autoritært system. Denne massive borgerlige påvirkning sætter sig igennem på en række måder, og det har ikke noget at gøre med, at lærerne sidder og vil påvirke og indoktrinere børnene borgerligt. Det har noget at gøre med lærematerialerne, det har noget at gøre med hele skolesituationen, med den opsplittede fagrække, med selve udbuddet af fag og med 117 andre ting i de rammer, skolen fungerer under. Det er dét, der giver den massive borgerlige påvirkning. Det er ikke lærernes skyld, det er samfundets skyld, og det er folketings skyld først og fremmest.

Til hr. Ingolf Knudsen vil jeg lige sige, at det er altså forbløffende, hvordan hr. Ingolf

Knudsen læser teksten. Når der står udtrykkeligt i vores pressemeddelelse: klassekvotienter *op til 28*, så siger hr. Ingolf Knudsen, at vi vil bilde folk ind, at det i gennemsnit er 28. »Op til« 28, det kan altså ikke forstås som »i gennemsnit 28« – så skal man være meget dårlig til hovedregning.

Hvem skal foretage bogudvælgelsen? spørger hr. Alfred Hansen. Jeg har i den forbindelse ikke særlig tillid til skolenævnene, bl. a. fordi eleverne har for ringe indflydelse. Jeg kunne forestille mig, at det foregik i et samarbejde mellem elever, lærere og forældre i den enkelte klasse, at det var udgangspunktet ved valget af undervisningsmaterialer og bøger. Det mener jeg ville være den mest nærdemokratiske løsning på de problemer, og det er i hvert fald ikke udtryk for en centralistisk holdning.

(Kort bemærkning).

Ingolf Knudsen (CD):

Det er fru Ebba Stranges sidste indlæg, som kalder mig herop. Jeg vil understrege, at centrum-demokraterne ikke er bange for indoktrinering eller påvirkning. Det, vi vender os imod gang på gang, er den tid, der spildes på unødige ting. Vi tror såmænd heller ikke på, at venstreorienterede lærere eller SFere eller andre laver eleverne synderlig meget om eller kan påvirke dem; det er ikke det, vi vender os imod. Men vi føler, det er urimeligt, om man spilder elevernes tid på ting, som er uvæsentlige, eller ting, som er unødvendige – forstået på den måde, at man derigennem ikke når andre ting. Det er det, vi har sagt gang på gang.

De to sidste talere har egentlig givet mig lyst til at oplyse dem om, hvad jeg synes er godt, nemlig at vi lever i et borgerligt samfund.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Det skal blive en kort bemærkning, for ellers skulle vi starte en ny debat, og det tror jeg ikke vi får formandens tilladelse til

Formanden:

Absolut ikke.

Ebba Strange (SF):

[Ebba Strange]

Nej. Så skulle vi virkelig til at diskutere, hvad det er, der spilder elevernes tid, og hvad det er nyttigt at beskæftige dem med. Det må vi så tage op en anden gang. Det kan godt være, vi også kan få en meget livlig debat i gang, når vi tager fat på det.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Jeg har ikke sagt noget om indoktrinering, for det afgørende for os er, at det, der sker i skolen, skal bygge på forældrenes tillid.

Det, der kalder mig herop, er hr. Ingolf Knudsen, som så frimodigt her har givet udtryk for, at han ønsker skolen centraliseret. Det har han bekræftet også i dag. Jeg vil blot sige til hr. Ingolf Knudsen: læs U-90, det centrale uddannelsesråds rapport, og se, hvad der kan ske, hvis vi centraliserer skolen og giver magten til centrale paver. Det er risikoen.

Formanden:

Ja, vi kan jo ikke føre lange debatter på korte bemærkninger. Hr. Ingolf Knudsen får ordet for en kort bemærkning, og så er det ved at være slut.

(Kort bemærkning).

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg medgiver formanden, at det jo bliver gentagelser. Men hr. Bertel Haarder skal nu lige vide, at når vi taler om centralisering, så drejer det sig om minimumskrav. Jeg tror, hr. Erhard Jakobsen i sit indlæg var inde på, at der højst kunne være tale om 10-12-14 timer i skolen. Vi skal altså ikke sætte det skarper op. Det er minimumskravene i folkeskolen, vi vil sikre.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om merit-overførsel [af Bertel Haarder (V) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 68. Fremsat 8/2 78).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Forslaget er meget kortfattet og uddybes i virkeligheden kun i bemærkningerne. Der er nævnt fire punkter, og jeg kan om disse fire punkter sige, at vi arbejder med disse punkter i forbindelse med arbejdet omkring de videregående uddannelser, således som det også vil være venstre bekendt, som en fortsættelse af helhedsplanlægningen.

I øvrigt siges det i bemærkningerne, at centerplanerne rummer en uantagelig centralisering, og der udtales noget om stordrift og de manglende fordele herved. Jeg skal blot her nøjes med at erindre hr. Bertel Haarder og partiet venstre om, at det ikke er socialdemokratiet, men partiet venstre, der her i folketinget ved andre forslag er gået ind for centralisering og styrkelse af f. eks. Københavns universitet på bekostning af en bedre geografisk fordeling.

Jimmy Stahr (S):

Ingen – i hvert fald ingen i socialdemokratiet – kan være uenig med forslagsstillerne i de fire punkter, som indleder bemærkningerne til forslaget. Vi skal hele tiden være åbne over for naturlige og hensigtsmæssige ændringer i uddannelsessystemet.

Men ved at udarbejde et egentligt regelsæt omkring meritoverførsel kan man netop efter min mening komme til at lave nogle spærringer, som vil virke uhensigtsmæssigt. Disse ændringer skal kunne ske løbende i takt med de ændringer, der sker i samfundet og inden for uddannelserne. Det er mit indtryk, at tilfaldelser til overførsel af studieelementer er ret almindelige, men situationen er nok forskellig for forskellige uddannelser og institutioner. Fra centralt hold har man så sent som i marts 1977 med hensyn til beskæftigelsesmæssige korttidsforanstaltninger bedt de videregående uddannelsesinstitutioner om selv at overveje hensigtsmæssige justeringer, og det er mit indtryk, at det er sket i mange tilfælde.

For ikke så lang tid siden i anledning af beslutningsforslag nr. B 32 forsøgte jeg også at overbevise hr. Bertel Haarder om, at stordrift inden for uddannelsesområdet ikke altid havde de store fordele. Jeg kan nu forstå, at en del af denne belæring har båret frugt. Jeg vil nu bede hr. Bertel Haarder overveje,